

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
หมู่ที่ 8 ตำบลพญาเย็น
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวธิดารัตน์ วัฒนโพธิ์ทอง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN 974 – 533 – 082 - 5

ธิดารัตน์ วัฒนโพธิ์ทอง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน “ถนนโค้ง”

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ใจมุกด์, 315 หน้า

ISBN 974 - 533 - 082 - 5

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2544 - มิถุนายน 2545 ผลการประเมินพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งสมาชิกภายในหมู่บ้าน ถนนโค้ง มีการรวมพลังกันในการก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีการประสานงานกันในทุกๆ ฝ่ายและมีการปลูกเร้าระดมให้มีการขับเคลื่อนเป็นขั้นตอนตามกระบวนการ มุ่งสู่ผลลัพธ์ขั้นปลายของกองทุนหมู่บ้าน เช่น ประชาชนหันมาช่วยเหลือกัน เพิ่มเติมความสุขส่วนรวมให้กับสมาชิก ภายในชุมชนมีความสงบเรียบร้อย เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น และมีการพัฒนาในหลายๆ ด้าน แม้จะไม่มีการสร้างอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นแต่สมาชิกผู้กู้เงินก็ได้นำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนไปขอยางานเดิม ช่วยให้มีการสร้างงานเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง ประสบผลสำเร็จได้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกมีความคาดหวัง มีเป้าหมาย มียุทธวิธี มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ทศนคติและค่านิยมแห่งการเสียสละ พึ่งเสียงรอบข้าง อุทิศตนและเวลาเพื่อส่วนรวม ซึ่งในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านถนนโค้งในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดผลดี ทั้งต่อกองทุนหมู่บ้านเอง สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกภายในชุมชนและชุมชนโดยรวม การมุ่งมั่นสานฝันให้เป็นจริงแล้ววางแผนสร้างฝันให้เกิดเป็นรูปธรรมได้นั้น เหนือสิ่งอื่นใดต้องมี “หัวใจ” และความอยากฝันฝ่าอุปสรรค และต้องไม่ถวิลวิสัยทัศน์ของกองทุนหมู่บ้านที่ได้ร่วมมือกัน กำหนดไว้และพยายามไปสู่เป้าหมายดังที่กำหนดไว้ให้จงได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช่มุกด์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ทางด้านวิชาการ
- พัฒนาการชุมชนอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอปากช่อง กำนันตำบลพญาเย็น นายกเทศมนตรีตำบลกลางดงและคณะประธานองค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็นและคณะ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ” ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่างๆ

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ธิดารัตน์ วัฒนโพธิ์ทอง

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุกด์)

(อาจารย์เกียรติกร หินสันท)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

สารบัญ

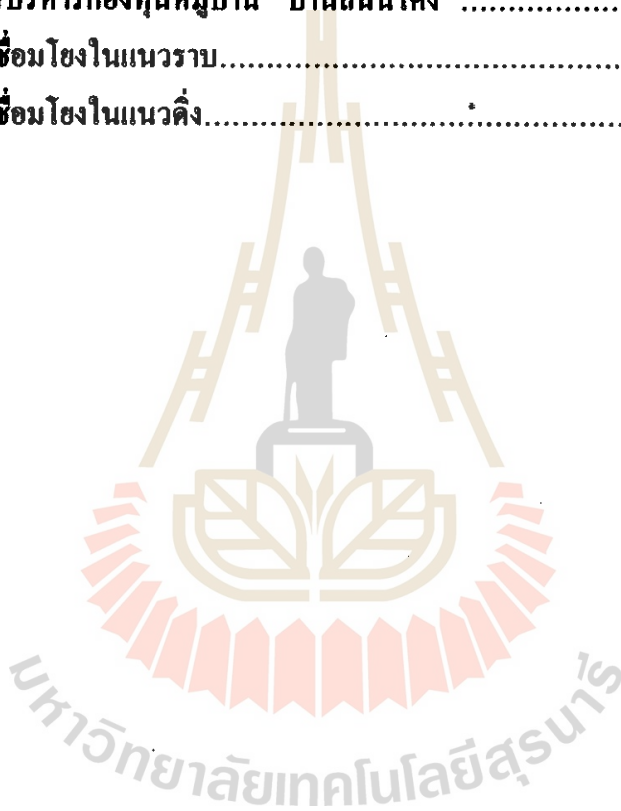
หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	8
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองรูปแบบการประเมินแบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP MODEL).....	10
5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT ANALYSIS).....	11

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	13
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	13
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	17
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	30
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	32
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	60
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ใช้.....	74
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	82
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	94
1. สรุปและอภิปรายผล.....	94
2. ข้อเสนอแนะ.....	105
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	114

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและกระบวนการตัดสินใจ.....	11
2. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
3. โครงสร้างการบริหารกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง”.....	84
4. เครือข่ายการเชื่อมโยงในแนวราบ.....	90
5. เครือข่ายการเชื่อมโยงในแนวตั้ง.....	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนโรงงาน เงินลงทุน คนงานของโรงงานอุตสาหกรรมจดทะเบียน ทั่วประเทศ ณ สิ้นปี 2541.....	37
2. เครื่องซีگارะเศรษฐกิจไทย.....	49
3. จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	56
4. ผู้ชำนาญการด้านต่างๆ (ภูมิปัญญาชาวบ้าน).....	59
5. สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านถนนโค้งประจำปิ้งประมาณ 2545.....	65
6. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B.....	68
7. สภาวะหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”.....	70

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นเสมือนบทเรียนที่ทำให้ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เริ่มหันมาทบทวนนโยบายและแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอดีต ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายทางเศรษฐกิจของภาครัฐ ที่จำเป็นต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาในปัจจุบัน ควรมีการเน้นให้ประชาชนมีการปรับสภาพให้เข้ากับสถานการณ์ทั่วไปของประเทศ เพื่อให้ตนเองแข็งแกร่ง มั่นคง สามารถดำรงอยู่และพึ่งพาตนเองได้

อย่างไรก็ตามแม้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ยังไม่เริ่มดำเนินการ แต่รัฐบาลยุคปัจจุบันโดยการนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ก็ได้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชนหมู่บ้าน ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วน และได้แถลงต่อรัฐสภาถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กรอบครัว โดยมุ่งหวังที่จะให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนให้เกิดการผลิตและ จำหน่ายอันส่งผลไปถึงการเพิ่มอำนาจซื้อในระดับท้องถิ่นนั้น โครงการดังกล่าวรัฐบาลคาดว่า จะต้องใช้เงินกว่า 70,000 ล้านบาท เพื่อดำเนินการตามนโยบาย จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักคิดเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่

กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ซึ่งจะช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของ “ สารนิพนธ์ ” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

2.1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

2.1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถพึ่งพาตนเองได้เพิ่มขึ้น อันเป็นการสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในระยะยาว

2.1.6 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

2.3 ระดมพลังสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำโครงการ เกิดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม มีกระบวนการขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ และการจัดสรรทรัพยากร สามารถดำเนินการความก้าวหน้าได้ โดยเกิดผลที่คาดหมาย คือ มี

- โครงการนำสู่การปฏิบัติ
- ผู้รับผิดชอบโครงการ
- ขั้นตอนและวิธีการพัฒนา

● **ตัวชี้วัดการพัฒนางานและการประเมินผล**

2.4 เพื่อให้กระบวนการจัดทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้เขียนสารนิพนธ์เลือกใช้ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซิพพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรคำว่า “CIPP” มีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ “ซิพพีโมเดล” (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลถ่วงเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ในโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

5.1 ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2 ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.3 ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

5.4 ผู้ศึกษาได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบได้

5.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปใช้หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

5.6 มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการมีส่วนร่วมเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนา การเรียนรู้ของชุมชนที่อื่น

5.7 มีความรู้ความสามารถในการศึกษาวิจัยชุมชน สามารถวิเคราะห์สภาพ สักยภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน

5.8 มีความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนพัฒนาชุมชน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักสูตรที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและหลักสูตรด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าว มี 5 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รูปแบบการประเมินแบบ “ ซิปพีโมเดล ” (CIPP Model)
5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก และเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน
- 3) ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้าน / ชุมชนเมือง เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๔

เนื้อหาของระเบียบฉบับนี้กล่าวถึงสาระสำคัญต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(ฉบับสมบูรณ์พร้อมรายละเอียด อ้างอิงในภาคผนวก ก)

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๔

เนื้อหาของระเบียบฉบับนี้กล่าวถึงสาระสำคัญต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ชื่อความทั่วไป

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมือง

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ระดับจังหวัด

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

(ฉบับสมบูรณ์พร้อมทั้งรายละเอียด อ้างอิงในภาคผนวก ข)

2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เพื่อให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน สามารถจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน และสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” จึงออกระเบียบไว้ตามสาระสำคัญแบ่งเป็น 7 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

หมวด 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 3 กองทุนหมู่บ้าน

หมวด 4 สมาชิกกองทุน

หมวด 5 การกู้ยืมเงินกองทุน การชำระเงินคืนและการทำสัญญา

หมวด 6 การรับเงินและการจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หมวด 7 บทเฉพาะกาล

(ฉบับสมบูรณ์พร้อมทั้งรายละเอียด อ้างอิงในภาคผนวก ค)

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีการเวียนถามในที่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

(รูปแบบของแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อ้างอิงในภาคผนวก ง)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชน

ด้านที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

ด้านที่ 3 การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

ด้านที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

ด้านที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(รูปแบบของแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อ้างอิงในภาคผนวก ๑)

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๔ หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(รูปแบบของเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อ้างอิงในภาคผนวก ๓)

3.4 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและ

การประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

จากการวิเคราะห์โครงการทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ดังนี้

1. บริบทชุมชนหมู่บ้าน
2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
3. ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่สมาชิกในชุมชนมีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. สถานะของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. การบริหารงานของกองทุนหมู่บ้าน
6. การประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชน
7. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
8. โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

(แผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)

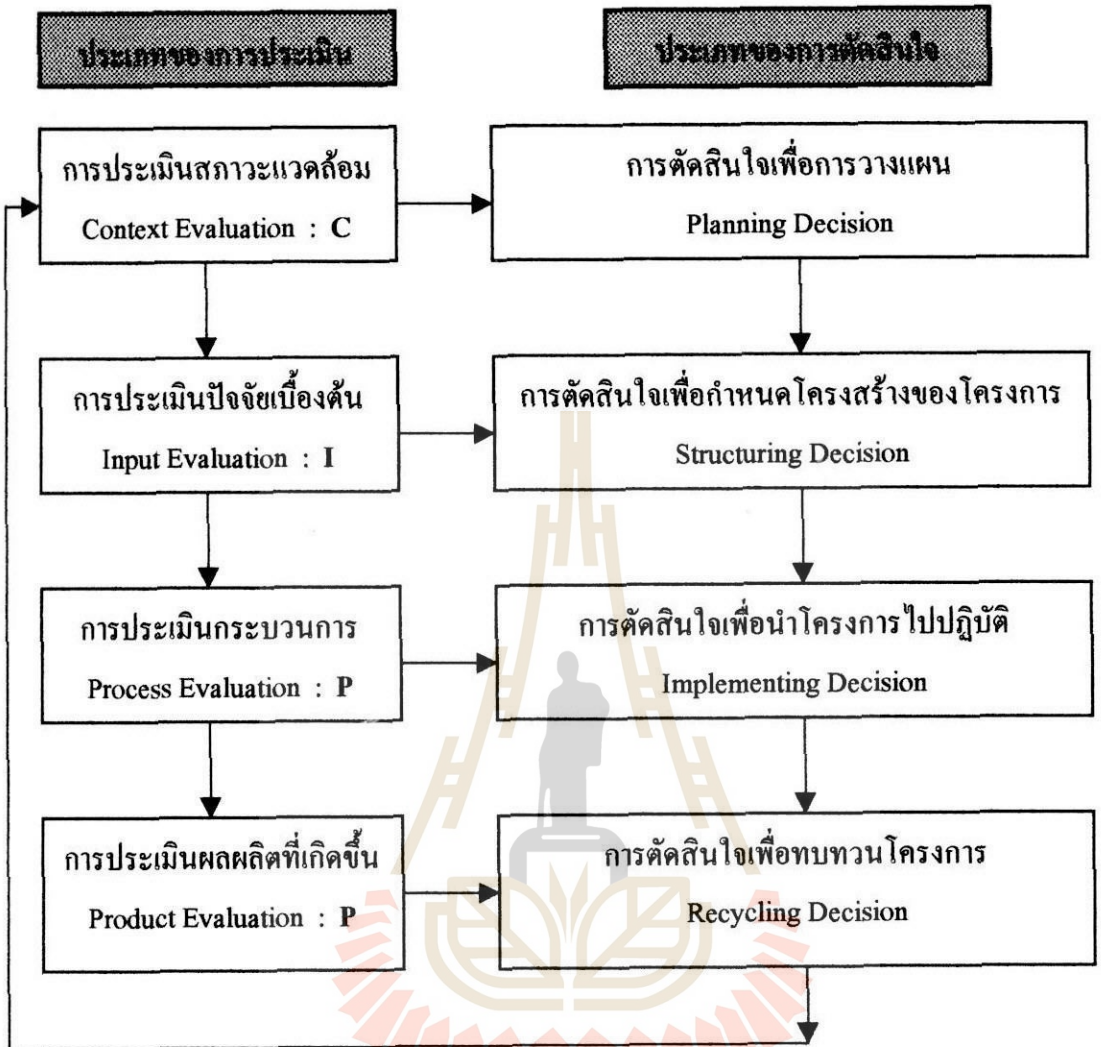
9. ประสิทธิภาพในการจัดสรรเงินและการนำเงินไปใช้ของสมาชิกผู้กู้
10. แผนแม่บทชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม

สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติ และ โครงสร้างพื้นฐาน

4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รูปแบบการประเมินแบบ “ จีพีเอ็มโมเดล ” (CIPP Model)

รูปแบบการประเมินแบบจีพีเอ็มของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบจีพีเอ็ม (CIPP Model) และได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่จะประเมิน และได้มีการจัดทำแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและกระบวนการตัดสินใจ

5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis ซึ่งประกอบด้วย

1. **Strength : S (จุดแข็ง)** หมายถึง ปัจจัยหลักของสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นข้อดีหรือข้อเด่น ที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองประสบความสำเร็จ
2. **Weakness : W (จุดอ่อน)** หมายถึง ปัจจัยหลักของสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นข้อด้อย ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
3. **Opportunity : O (โอกาส)** หมายถึง ปัจจัยหลักของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้ออำนวยหรือสนับสนุนให้กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองประสบความสำเร็จ

4. Threat : T (อุปสรรค) หมายถึง ปัจจัยหลักของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภัยคุกคามหรือเป็นข้อจำกัด ที่ทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ไม่ประสบความสำเร็จ

โดยมีการแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น

1.) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน (STEP)

ดังนี้

1.1) Sociocultural Component : S (สังคมและวัฒนธรรม)

1.2) Technological Component : T (เทคโนโลยี)

1.3) Economic Component : E (เศรษฐกิจ)

1.4) Political Component : P (การเมือง)

2.) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยปัจจัย 6 ด้าน (2S, 4M) ดังนี้

2.1) Structure : S1 (โครงสร้าง นโยบาย)

2.2) Service : S2 (การบริการ)

2.3) Man : M1 (บุคลากร)

2.4) Money : M2 (การเงิน)

2.5) Material : M3 (วัสดุอุปกรณ์)

2.6) Management : M4 (การบริหารจัดการ)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความจริง 4 ประการ ดังที่ระบุไว้แล้วใน วัตถุประสงค์ในบทที่ 1 เพราะฉะนั้นในบทที่ 3 จึงมี 6 ด้านดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

1) หลักการพื้นฐานของการประเมิน เป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกกัน ว่า “ Authentic Evaluation ”

2) การตัดสินใจคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำ ในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3) การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการ เก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจสำหรับตัว บ่งชี้ใดบ้าง แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินใจตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผล โดยไม่มีการตัดสินใจ แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

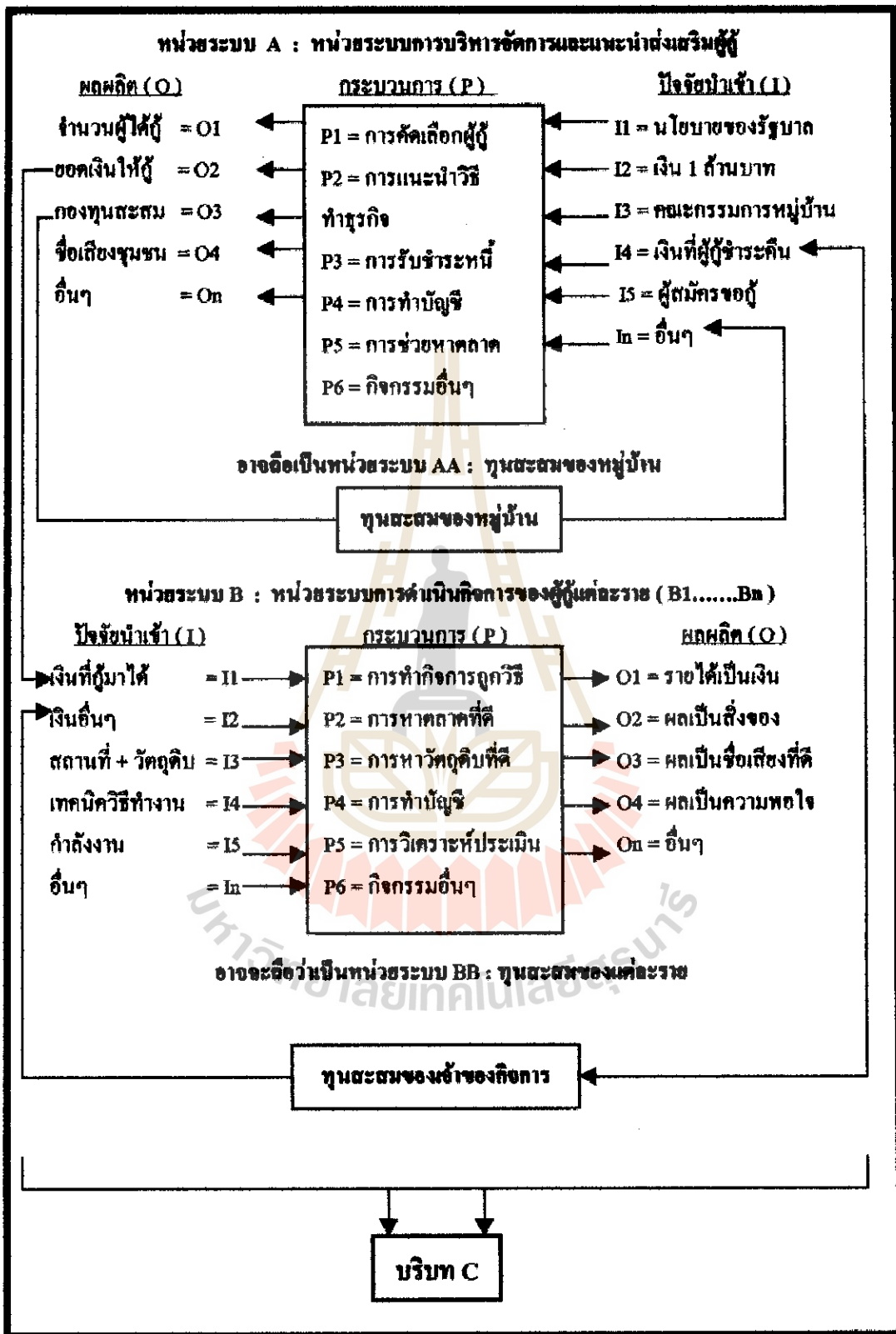
4) รูปแบบการประเมิน เป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ จีพีพี โมเดล (CIPP Model : Context – Input – Process – Product) แบบจำลอง จีพีพี โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

- การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “ บริบท ” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น

- การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการ และของหน่วยระบบกิจการของผู้ผู้
- การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้ผู้
- การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ผู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ผู้แต่ละราย

แผนภาพต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 2 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภาพที่ 2 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้ จึงประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภาพ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภาพ และมีผลผลิต ได้แก่ O ตามรายการต่างๆ ดังปรากฏในแผนภาพ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำ ดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศ และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย คือ สมาชิกภายในพื้นที่หมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ” หมู่ที่ 8 ตำบลพญาเย็น อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 125 ครัวเรือน และผู้นำชุมชนในระดับต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.2 ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ บุคคลที่เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ และอาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ ด้วย
- 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ”
- 2.4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 ท่าน
- 2.5 สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกลางดงประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้แก่ รองประธานสภาเทศบาลตำบลกลางดง
- 2.6 ประชาสังคมหมู่บ้าน
- 2.7 ผู้แทนจากทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 ท่าน จำนวน 125 ครัวเรือน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

3.1 ตัวแปร

ต่อไปนี้เป็นรายการตัวแปรที่จะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการ ของการทำสารนิพนธ์ ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ของเล่มสารนิพนธ์นี้ พร้อมกันนี้จึงแสดงลักษณะของค่าของตัวแปร เพื่อความสะดวกแก่การเก็บข้อมูลและเขียนบรรยายสรุปผล

วัตถุประสงค์ประการที่ 1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 การเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีกองทุนอยู่ก่อนแล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นมาใหม่จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท - รวมเงิน 1 ล้านบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน - มีบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการพัฒนาอาชีพ - มีการสร้างงาน - มีการสร้างรายได้ - มีสวัสดิการของสมาชิกกองทุน
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและอยู่รอดของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิกกองทุนเงินออมทรัพย์ตั้งจะเพื่อการผลิตและเงินสะสมกองทุน - ยอดคงเหลือของเงินกองทุน 1 ล้านบาท

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน - มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างกองทุนตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมัครสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมทุนเงินฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก 1 ล้านบาท - จำนวนดอกเบี้ยที่ได้รับ - มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้ดูแล
3. มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งตนเอง - มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องการพึ่งพาตนเอง
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งพาตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงานของผู้ดูแล

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

หมายเหตุ ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในที่นี้ หมายถึงถึงศักยภาพและแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็นทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน หรือผู้ปองร้าย หรือ ภัยจากธรรมชาติที่อาจจะเข้ามาในอนาคต

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับของกองทุน โดยรวม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ - หลีกเลี่ยงการสำคัญที่ว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืน จะต้องจัดการกันเองให้ได้ มิใช่รอรัฐบาลจัดการ - สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูกต้อง
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้แต่ละคน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยไม่กู้เงินจากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคตนเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบทมีมากน้อยเท่าใด	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพของป่า - สภาพของดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ	
2.1 ทุนด้านการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่างๆและจำนวนเงิน
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ - สภาพของที่ดิน
2.3 ทุนทางวัฒนธรรมประเพณี	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนวัด / มัสยิด / โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน - มีโบราณสถาน - โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางปัญญา	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่างๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่างๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. มีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้ 3.1 การเกษตร 3.2 ค้าขาย 3.3 การบริการในชุมชน 3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน 3.5 การถวรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ประการที่ 2 การทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบอะไรบ้างที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน และมีจำนวนมากน้อยเพียงใด
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้งกองทุน
2. มีความไม่พึงพอใจในการพิจารณาเงินกู้	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการพิจารณาเงินกู้
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ประการที่ 3 กระบวนการจัดทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายขององค์กรย่อยภายในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีหน่วยองค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน - มีการจัดตั้งองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนที่เชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ - มีการจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่เชื่อมโยงกับตำบลอื่นๆ

วัตถุประสงค์ประการที่ 4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน 1. มีความสามัคคี 2. มีความซื่อสัตย์ 3. ชกชองคนทำดี 4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม 6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ 7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น 8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร 9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก 10. มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก	- ลักษณะของค่าบนตัวแปรใน การชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะประชาชนในท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
ความเข้มแข็งของชุมชน	- สรุปประเด็นต่างๆ ตามทัศนะของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่นักศึกษารับผิดชอบ

3.2 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบ หรือตามกรอบการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1) บริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้, สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่นๆ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความถ่มสตาของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2) บริบทระดับท้องถิ่น หรือ ตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชน และตัวบ่งชี้อื่นๆ ประกอบไปด้วย ตัวแปรต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน
- ด้านวัฒนธรรมและการศึกษา

ดังต่อไปนี้

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร

- 2.1) นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2) เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5) ผู้สมัครขอกู้

ดังต่อไปนี้

3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร

- 3.1) การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3) การรับชำระหนี้
- 3.4) การทำบัญชี
- 3.5) การช่วยเหลือตลาด

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้ที่กู้ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นภายในท้องถิ่น

4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

3.2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ได้แก่

1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้นาสหกรณ์นอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว

● ประสพการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ประกอบไปด้วย ตัวแปร

ดังต่อไปนี้

- 2.1) เงินที่กู้มาได้
- 2.2) เงินอื่นๆ
- 2.3) สถานที่และวัสดุคิบ
- 2.4) เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5) กำลังทำงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ประกอบไปด้วยตัวแปร

ดังต่อไปนี้

- 3.1) การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2) การหาตลาดที่ดี
- 3.3) การหาวัสดุคิบที่ดี
- 3.4) การทำบัญชี
- 3.5) การวิเคราะห์ ประเมิน

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result)

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ

4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
- ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

● การกีดกันที่ดินของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น บัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดบัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินการของ ผู้ดูแลประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นบัญชีนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ดูแล ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.1 - บร.12) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 4.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 4.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทิศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 4.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 4.8 แบบรายงาน บร.8 (โครงการเสริมธุรกิจชุมชน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 4.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 4.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

4.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

4.12 แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดท่าแผนแม่บทชุมชน)

(อ้างอิงในภาคผนวก ข)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งมีทั้งในลักษณะของการพูดคุยแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการกำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าในบางส่วน การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ต่างๆ รวมไปถึงการจัดเวทีประชาคม

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับแต่ละตัวชี้วัด ขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้นๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอันได้แก่

5.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบรายงาน บร.ต่างๆ

5.2 การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

5.3 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

5.4 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

5.5 การสัมภาษณ์โดยใช้การอัดเสียงลงเทปคาสเซ็ท

5.6 การสร้างความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอด้วยการพบปะพูดคุย สร้างความสนิทสนมคุ้นเคย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุป

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่างๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี จีพีพี โมเดล (CIPP Model)
ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1 - 3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ
ทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 4 ประการ อันได้แก่

4.1 เพื่อทราบว่าการระดมการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

4.2 การทราบว่ามีปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบอะไรบ้างที่ส่งเสริมและขัด
ขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

4.3 กระบวนการจัดทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการ
เรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับ
ประเทศ

4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย
(ไร่ บร.7) และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองกำหนด (ไร่ บร.2)

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น
สำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ ดี - เลว ” ก็จะนำเสนอ
ข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่าง
ชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนระดับประเทศ

หลังวิกฤติเศรษฐกิจคนไทยยากจนเพิ่มขึ้นเป็น 10 ล้านคน ซึ่งความยากจนของคนไทยนั้นครั้งหนึ่งเคยลดระดับลงอย่างน่าพอใจ แต่กลับปรากฏขึ้นมาอีกและสูงขึ้นกว่าเดิม โดยคนยากจนของไทยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน 17 จังหวัด ยังคงความยากจนไว้เสมอคืนเสมอปลาย ไม่ว่าเศรษฐกิจของประเทศจะดีขึ้นหรือจะฝุบก็ตาม สัดส่วนความยากจนของครัวเรือนไทยมักจะเกิดขึ้นในครัวเรือนที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาค่ำ และจะได้รับผลกระทบมากกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา

ในการแก้ปัญหาที่ยากๆ “ หน้าต่างแห่งโอกาส ” มักจะปิด คือทำไม่ได้ หรือไม่มีโอกาสทำ นานๆ “ หน้าต่างแห่งโอกาส ” จึงจะเปิดโอกาสให้ทำได้สักครั้งหนึ่ง ถือเป็นจังหวะแห่งความถึงพร้อม เรื่องการแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องที่ยากมากๆ สำหรับทุกประเทศในโลก และ “ หน้าต่างแห่งโอกาส ” มักปิดตาย ไม่มีรัฐบาลไหนทำได้ แต่บัดนี้ “ หน้าต่างแห่งโอกาส ” ที่จะแก้ความยากจนได้เปิดขึ้นแล้วสำหรับประเทศไทย เพราะความถึงพร้อมแห่งเหตุปัจจัยที่เอื้ออำนวย เช่น รัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และที่สำคัญ คือ การวิจัยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่คนไทยโดยทั่วไปอาจจะไม่ทราบว่าเป็นการวิจัย นั่นคือ การวิจัยโดยประชาชนที่เป็นหมื่นๆ คน ในช่วง 20 – 30 ปี ที่ผ่านมา เป็นการวิจัยด้วยวิธีชีวิตการทำมาหากิน ซึ่งพิสูจน์ให้เห็น “ ทิศทาง ” การดำรงชีวิตที่ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน อันควรจะนำมาเป็น “ ทิศทางของประเทศไทย ” ได้ รวมทั้งมีองค์กรที่มีทักษะในการจัดการความรู้ขึ้นแล้ว

ความยากจนเป็นปัญหาทางศีลธรรม ที่บั่นทอนโอกาสทุกๆ ทาง ควรที่คนไทยจะร่วมกันใช้โอกาสคราวนี้ที่จะแก้ปัญหายากจนให้ได้ ถ้าแก้ปัญหายากจนได้จะแก้ปัญหายื่นๆ ไปพร้อมเพรียงกันเกือบทั้งหมด รัฐบาลควรตั้งใจเรียนรู้ในเรื่องนี้จริงๆ อย่าผัดทูลถามว่าถาม ชำนาญอย่างเคียวแก้ความยากจนไม่ได้ ถ้ามีความตั้งใจจริงและนอบน้อมถ่อมตัว ก็จะทำให้การใหญ่ครั้งนี้สำเร็จ นโยบายอย่างเคียวไม่พอ ต้องมีการจัดการที่ดี ฉะนั้นจึงควรสนใจการบริหารยุทธศาสตร์เป็นพิเศษ

➤ **ยุทธศาสตร์ 8 ประการ แก้ปัญหาความยากจน**

ยุทธศาสตร์ทั้ง 8 ประการนี้จะสัมพันธ์กันเป็นบูรณาการ ควรทำความเข้าใจอย่างเชื่อมโยง

1. ยุทธศาสตร์ชุมชนเข้มแข็งและเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนเข้มแข็งเป็น” ทูตทางสังคม ” ที่สร้างไม่ได้ด้วยอำนาจและเงิน แต่ด้วยธรรมชาติแห่งการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) รัฐต้องรีบทำความเข้าใจในเรื่องนี้ มิฉะนั้นรัฐเองโดยการใช้อำนาจและเงินจะทำลายทุนทางสังคมนี้ การบริหารยุทธศาสตร์นี้ควรทำโดยส่งเสริมสนับสนุนองค์กรที่ทำได้ผลคืออยู่แล้วให้ขยายผล ส่งเสริมให้มีชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจนเต็มประเทศ

2. ยุทธศาสตร์ศึกษาชุมชนในการจัดการทรัพยากร

ถ้าชุมชนมีสิทธิในการใช้ทรัพยากร คือ ที่ดิน แหล่งน้ำ และป่าไม้อย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ก็จะหาจนและส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง ดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน จะได้ทั้งความเป็นป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร วิถีชีวิตชุมชนและการแก้ความยากจนพร้อมกันไปเป็น การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน

3. ยุทธศาสตร์ค้ำค้ำและขีดความสามารถในการทำมาหากินของชุมชน

ถ้าค้ำค้ำในการทำมาหากินให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านจะไม่จน ประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องค้ำค้ำค้ำค้ำต่างๆ ให้ประชาชนและชุมชน เมื่อมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมแล้วความปลอดภัยจะเป็นผลตามมา คนไทยจะสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ทุกแห่งหนในแผ่นดินของเราด้วยความปลอดภัยด้วย

4. ยุทธศาสตร์เชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจมหภาคให้เกื้อกูลกัน

ที่แล้วมาเศรษฐกิจมหภาคไม่เกื้อกูล ทำลายเศรษฐกิจชุมชน จึงต้องมียุทธศาสตร์ที่ทำให้เศรษฐกิจทั้ง 2 ภาค เชื่อมโยงเชิงเกื้อกูลกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไพบูรณ์และยั่งยืนโดยทั่วตลอด

5. ยุทธศาสตร์ประสานการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพลิกฟื้นประเทศ

ซึ่งในขณะนี้รัฐบาลได้มีการลงทุนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนเป็นตัวเงิน มากมายมหาศาล แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเป็นเบ็ดเสร็จแตกกระจัดกระจาย แต่ดำเนินการจัดการที่ดี ให้ส่วน ทั้งหมดเชื่อมโยงประสานไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน จะเป็นการเรียนรู้ครั้งใหญ่ของคนไทยทั้ง แผ่นดินเพื่อพลิกฟื้นประเทศ เป็นการปฏิรูปหรือปฏิวัติการศึกษาของคนไทยที่เด็ดขาด แต่ต้องมี คณะทำงานลักษณะหนึ่งซึ่งเข้าใจเรื่องทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มสร้างความสำเร็จร่วมกัน ประสานการเรียนรู้ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

6. ยุทธศาสตร์อุดมศึกษากับการวิจัยที่เอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

การวิจัยพื้นที่นี้จะสร้างมหาบัณฑิตและคุณวุฒิปบัณฑิตขึ้นมาจำนวนมาก และ นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ทั่วประเทศ เพราะจะเปลี่ยนฐานการเรียนรู้จากการเอา “ วิชา ” เป็น ตัวตั้ง มาเป็นเอา “ ความจริง ” เป็นตัวตั้ง จะเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง ทำให้การศึกษา ทั่วประเทศสามารถแก้ความทุกข์ของคนทั้งแผ่นดิน และผลิตคนที่รู้จริงขึ้นมาเต็มไปหมด ทำให้ ประเทศเข้มแข็งทางปัญญา

7. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกฎหมายเพื่อคนจน

กฎหมายไทยมีอคติต่อคนจน เป็นโครงสร้างทางสังคมอย่างหนึ่งที่ทำให้ คนจนยากจนและไม่หาจน เรื่องนี้ควรให้สถาบันพระปกเกล้าทำการวิจัยว่ามีกฎหมายอะไรบ้างที่มี อคติต่อคนจนและเสนอการแก้ไขกฎหมาย รวมทั้งการบัญญัติกฎหมายใหม่อื่นจะเป็นการแก้ไข ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดความยากจน

8. ยุทธศาสตร์ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารชุมชน การรู้ความจริงถึงกัน และมีการ สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

จะทำให้เกิดพลังทางสังคม และพลังทางปัญญาที่จะแก้ปัญหาได้ เรื่องนี้ รวมถึงวิทยุชุมชน และอินเทอร์เน็ตชุมชน ที่ชุมชนจะใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันด้วย

ยุทธศาสตร์ 8 ประการ ที่กล่าวมามีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความสามารถของชุมชนและระบบที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นพลังทางปัญญาและพลังทาง ศีลธรรม ที่จะแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคม พร้อมกันไป ความยากจน ของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำ

มาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายลดจนบรรเทาทุกข์เงินและความจำเป็น
เร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัด
ตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและ
ท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการหมู่บ้านและชุมชน ให้เห็นคุณค่าและภูมิปัญญา
ของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน
ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนา
ประชาธิปไตยที่พื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงิน
กองทุนด้วยตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ
ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ
ฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

หลังจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วง 4 - 5 ปีที่ผ่านมา
คนไทยส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ อย่างมากมาย นักธุรกิจและผู้ประกอบการจำนวนมาก
ที่ไม่แข็งแรงพอที่จะฟันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ ก็พากันปิดกิจการไปเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิด
ปัญหาอื่นๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน ตลอดจนปัญหา
อาชญากรรมที่รุนแรงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด วิกฤติการณ์ครั้งนี้มิได้หยุดแค่เพียงประเทศไทยแต่กับ
ถูกถล่มออกไปครอบคลุมประเทศส่วนใหญ่ในเอเชีย แต่ก็น่าแปลกใจเป็นอย่างยิ่งที่ยังมีบางประเทศ
ในเอเชียที่สามารถฟันฝ่าวิกฤติครั้งนี้ไปได้ด้วยดีและได้รับผลกระทบค่อนข้างจะน้อย ดังเช่น
ในกรณีของประเทศไต้หวันและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงนโยบายและโครงสร้างทาง
เศรษฐกิจของประเทศเหล่านี้แล้ว จะพบว่าประเทศเหล่านี้มีแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่าง
จากประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนา SMEs
ในประเทศของตนเองอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ SMEs ในประเทศเหล่านี้มีความแข็งแรงเพียงพอ
ที่จะรับมือกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งนี้เป็นเสมือนบทเรียนที่ทำให้ผู้ที่มิพบทบท
ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เริ่มหันมาทบทวนนโยบายและ
แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในอดีตว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ถ้าหาก
พิจารณาถึงเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมาแล้วจะพบว่าเศรษฐกิจไทยเติบโตขึ้นภายใต้แนวนโยบาย
ของภาครัฐที่ค่อนข้างจะเอื้อต่อการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดใหญ่มาก

บริษัทข้ามชาติมาเป็นเวลานาน ในขณะที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) กลับได้รับความสนใจจากทางการค่อนข้างน้อย ทั้งๆ ที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นผู้ประกอบการที่มีขนาดกลางและขนาดย่อม ดังจะเห็นได้จากข้อมูลจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่ทางกรมอุตสาหกรรมรวมรวมไว้ในปี 2541 ได้รับความไว้วางใจจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (จ้างแรงงานไม่เกิน 200 คน) ที่จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมนั้น มีจำนวนมากถึง 124,771 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 97.9 ของจำนวนโรงงานทั้งประเทศ) มีการจ้างงานเป็นจำนวนมากถึง 1,605,815 คน และมีเงินลงทุนประมาณ 1,219 พันล้านบาท

ตารางที่ 1 จำนวนโรงงาน เงินลงทุน คนงานของโรงงานอุตสาหกรรม
จดทะเบียนทั่วประเทศ ณ ต้นปี 2541

ขนาดโรงงาน	จำนวนโรงงาน	เงินลงทุน (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
ขนาดกลางและขนาดย่อม	124,771	1,218,856	1,605,815
สัดส่วนต่อจำนวนรวม(%)	97.9	52.0	50.4
ขนาดใหญ่	2,631	1,125,111	1,580,588
สัดส่วนต่อจำนวนรวม(%)	2.1	48.0	49.6
รวมทั้งประเทศ	127,402	2,343,967	3,186,403

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2541

ในความเป็นจริงนั้นการส่งเสริมกิจการ SMEs มิได้เป็นสิ่งใหม่สำหรับประเทศไทยดังเช่นที่หลายๆ คนเข้าใจ แต่เป็นเรื่องที่มีการกล่าวถึงกันมาเป็นเวลานานกว่า 20 ปีแล้ว ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524) ที่ได้มีการบรรจุข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนา SMEs ไว้หลายประการ แต่กลับได้รับความสนใจจากผู้กำหนดนโยบายค่อนข้างน้อย จึงมิได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังดังเช่นในประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ อย่างไรก็ตามบรรยากาศในการพัฒนา SMEs ไทยในปัจจุบันเริ่มมีแนวโน้มที่สดใสขึ้นมาก กล่าวคือ รัฐบาลไทยได้หันมาให้ความสนใจการพัฒนา SMEs ให้มีความแข็งแกร่งอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อทำให้กิจการ SMEs ของไทยมีความเข้มแข็งและสามารถฟันฝ่าวิกฤติการณ์ครั้งนี้ไปได้จำนวนมากที่สุด เพื่อไปเป็นรากฐานให้เศรษฐกิจไทยให้ฟื้นตัวต่อไปอย่างยั่งยืน

➤ **แนวโน้มการให้การสนับสนุนธุรกิจ SMEs**

ปัจจุบันมีองค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้สนใจที่จะประกอบธุรกิจ อาทิ ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารรัฐบาลบางแห่งที่รับนโยบายให้จัดกองทุนสำรองสำหรับพัฒนา SMEs และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งเป็นองค์กรที่ภาครัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการเหล่านี้ และเนื่องจากผู้ลงทุนบางรายมีปัญหาในการหาหลักทรัพย์มาค้ำประกัน จึงมีบริษัทประกันเพื่อรับช่วยเหลือธุรกิจ SMEs โดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังมีบริษัทหลักทรัพย์รวม ซึ่งเป็นบริษัทร่วมลงทุนในธุรกิจ SMEs ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ระบบธุรกิจ โดยเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการ SMEs และให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การบริหารจัดการ ระบบบัญชีและเทคโนโลยีต่างๆ เมื่อกิจการนั้นสามารถยืนหยัดอยู่ได้ บริษัทร่วมลงทุนก็จะขายหุ้นคืนให้แก่เจ้าของกิจการหรือนำหุ้นเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ และนำเงินเดิมที่มีอยู่บวกกับมูลค่าเพิ่มที่ได้รับมาเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือ SMEs ราชต่อไป

➤ **บทบาทของรัฐบาลต่อการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ไทย**

หลังจากการที่รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนา SMEs แล้ว ทำให้การทำงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องมีความคืบหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนา SMEs ซึ่งก็คือกระทรวงอุตสาหกรรม ก็ได้ผลักดันพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ.2543 ให้ออกมาใช้ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนา SMEs ฉบับแรกของประเทศไทย เริ่มมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2543 โดยทางกระทรวงอุตสาหกรรมมีโครงการสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้ลุล่วงตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้หลายโครงการ โดยเฉพาะโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา SMEs ภาคการผลิต ปัจจุบันแผนฯ ดังกล่าวได้ดำเนินเรื่องลุล่วงแล้ว โดยแผนแม่บทนี้มียุทธศาสตร์การพัฒนา SMEs ในช่วงระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า (2543 - 2547) ประกอบไปด้วยกลยุทธ์หลัก 7 ประการ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่ง ประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ดังต่อไปนี้

- 1) กลยุทธ์ในการยกระดับขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
- 2) กลยุทธ์ในการพัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 3) กลยุทธ์ในการสร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

- 4) กฤษฎาในการเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและการสร้างกลไกเสริมทางการเงิน เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- 5) กฤษฎาในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
- 6) กฤษฎาในการพัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
- 7) กฤษฎาในการสร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร

จะเห็นได้ว่ากฤษฎาทั้ง 7 ประการข้างต้น เป็นกฤษฎาที่วางแผนขึ้นจากการทราบถึงสภาพปัญหาของ SMEs ไทย ที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบันดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น หากจะถามว่ากฤษฎาใดควรจะได้รับ ความสำคัญเป็นพิเศษในช่วงวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่กลไกสถาบันการเงินยังทำงานไม่ปกติ และ SMEs ไทย ยังขาดความแข็งแกร่งนั้น ก็คงจะได้คำตอบว่า กฤษฎาเฉพาะหน้าที่ควรจะให้ ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ก็คือ การเพิ่มการสนับสนุน SMEs ทางการเงิน และการเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ไทย ให้แข็งแกร่งขึ้นโดยเร็ว

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ากิจการ SMEs มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก การที่เศรษฐกิจไทยจะฟื้นตัวอย่างยั่งยืนได้หรือไม่ั้น ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นกับการให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนา กิจการ SMEs ที่มีจำนวนมากในประเทศไทยให้มีความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะฟื้นฝ่าวิกฤติการณ์ไปได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถึงแม้ในอดีตการพัฒนากิจการ SMEs จะถูกกระเเตงมาโดยตลอด แต่ในปัจจุบันรัฐบาลได้หันมาให้ความสนใจกับการพัฒนากิจการ SMEs อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากนโยบาย กฤษฎา และมาตรการต่างๆ ที่ทางการนำมาใช้ดังที่ได้กล่าวไปข้างแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตามการพัฒนา SMEs ไทย จะประสบความสำเร็จดังที่ทุกฝ่ายมุ่งหวังหรือไม่ั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนว่าจะมีการนำนโยบายดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังมากน้อยเพียงใด ซึ่งถ้าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและมีความจริงจังกับการพัฒนากิจการ SMEs แล้ว เชื่อว่าการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยอย่างยั่งยืนก็คงจะเป็นจริงได้ในเร็ววัน

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

หลังจากที่แบงก์ชาติประกาศโอกาสเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ช่วยเหลือการส่งออกจากการที่ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนตัวลงเมื่อเทียบกับสกุลเงินสำคัญของโลก คำนึงนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนสวนกระแสโดยปล่อยให้ค่าเงินบาทมีค่าแข็งขึ้น และหวังผลเพียงต้องการรักษาเสถียรภาพเพื่อให้เกิดกระแสการไหลเข้าของเงินทุนต่างชาติ และหยุดการไหลออกโดยได้ชี้แจงตลอดมาว่าเป็นการปล่อยตามกลไกของตลาด ถึงแม้ว่าในช่วง 4 เดือนแรกที่ผ่านมา การลงทุนในตลาดหุ้นไทยจะขึ้นมึ้นกับเม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติที่ไหลเข้าตลาด จนทำให้ดุลการชำระเงินเป็นบวก จำนวนมากกว่า 1.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และส่งผลให้ดัชนีราคาหุ้นให้ผลตอบแทนการลงทุนสูงชันกว่า 32% ก็ตาม แต่มีเม็ดเงินดังกล่าวยังคงเป็นการลงทุนในระยะสั้น ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยมักจะอ้างเสมอว่าไม่ต้องการให้ค่าเงินบาทแข็งตัวรวดเร็วจนเกินไป ทั้งที่สถานการณ์ที่เป็นจริงนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยควรจะฉกฉวยโอกาสให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวลงหรืออื่นๆ กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐเพื่อช่วยการส่งออกให้มากขึ้น แต่กลับปล่อยโอกาสผ่านไป โดยที่การส่งออกของไทยฟื้นตัวอย่างอ่อนแรงตามภาวะเศรษฐกิจโลก โดยเพิ่มขึ้นเพียง 1.1% ในเดือนเมษายนเมื่อเทียบกับระยะเวลาเดียวกันของปีก่อน ในขณะที่การนำเข้าเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่า ทำให้เกิดภาวะขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นครั้งแรกในรอบ 56 เดือน นับจากเกิดวิกฤติการณ์เศรษฐกิจการเงินกับประเทศไทย ในปี 2540 เป็นต้นมา

โดยรัฐบาลอ้างว่าการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเกิดจากการนำเข้าของสินค้าทุนและวัตถุดิบเพื่อผลิตส่งออก และยังเป็นผลสำเร็จมาจากมาตรการของรัฐบาลในการกระตุ้นเศรษฐกิจในภาคเอกชนให้เกิดการฟื้นตัว อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่า การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นการสะท้อนถึงปัจจัยพื้นฐานของเศรษฐกิจไทยที่ยังอ่อนแอ และหากเกิดภาวะการขาดดุลติดต่อกันเป็นเดือนที่สองในเดือนพฤษภาคมนี้ ก็เชื่อว่าค่าเงินบาทจะอยู่ในระดับปัจจุบันไม่ได้ ต้องถูกกดดันให้อ่อนค่าลงไปในทุกๆ และเมื่อถึงเวลานั้นการไหลออกของเงินทุนอาจจะกลับมาเป็นโจทย์ใหม่ของปัญหาที่รอการแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้ปัจจัยเสี่ยงที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความผิดพลาดที่ซ้ำเติมค่าของเงินบาทให้ต้องขาดเสถียรภาพก็คือ ปัญหาหนี้สินของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน จำนวน 1 ล้านล้านบาท ซึ่งทางกระทรวงการคลังไม่ยอมรับภาระความเสียหายมาใส่ไว้ในงบประมาณ โดยที่รัฐบาลพยายามผลักดันกลับไปให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องรับผิดชอบภาระทั้งหมดไว้เอง ซึ่งในที่สุดต้นทุนของเม็ดเงินที่ใช้โอบอุ้มสถาบันการเงินมาตั้งแต่ปี 2540 จะตกเป็นภาระในอนาคตที่กระทบต่อค่าของเงินบาทที่อ่อนตัวและขาดเสถียรภาพ

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้แถลงสถานการณ์เศรษฐกิจล่าสุดประจำเดือนเมษายน 2545 โดยตัวเลขทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีและส่งสัญญาณการฟื้นตัวชัดเจนขึ้น แต่ก็มีสัญญาณร้ายส่อแวบทรุดเข้ามา คุณบัญชีเดินสะพัด คือ สัญญาณร้ายที่ถูกนำไปพูดถึงในวงกว้างตามมา โดยเดือนเมษายนขาดดุลบัญชีเดินสะพัดทั้งสิ้น 119 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งแม้จะเป็นตัวเลขที่ไม่สูงนัก แต่เป็นการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดครั้งแรกในรอบ 56 เดือน หรือในรอบ 4 ปี 8 เดือนนับจากเดือนสิงหาคม 2540 ความกังวลในปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดมีมาตลอด และวันนี้ความกังวลก็ก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว สัญญาณที่อาจนำไปสู่การบั่นทอนความเชื่อมั่นในแนวโน้มเศรษฐกิจเริ่มปรากฏขึ้นแล้ว

ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดส่วนหนึ่งเกิดจากฮอตการนำเข้าสินค้าวิงเงงหน้าฮอตสินค้าส่งออก ขณะที่ดุลบริการ ดุลบริการ เกินดุลน้อยลง เนื่องจากคนไทยท่องเที่ยวต่างประเทศมากขึ้น นอกจากนั้น มีการส่งสินค้าไรและเงินปันผลกลับต่างประเทศจำนวนมาก แต่ละปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด แม้จะเป็นสิ่งที่อธิบายได้ แต่เป็นสิ่งที่สร้างความไม่สบายใจให้กับนักเศรษฐศาสตร์ การส่งสินค้าไรหรือเงินปันผลกลับสู่ต่างประเทศนั้น อาจจะไม่ควบคุมไม่ได้ เพราะบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนหรือเข้ามาดำเนินธุรกิจ เช่น เป็นที่ปรึกษาในการปรับโครงสร้างหนี้ การประมูลที่ดินทรัพย์สินนำไปขายต่อ เมื่อมีรายได้ มีกำไร หรือมีเงินปันผล ก็มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะนำกำไรออกจากประเทศไทย แต่ดุลบริการ บริการ ควรจะรักษาอัตราเกินดุลได้อย่างต่อเนื่อง หรือการเกินดุลควรจะต้องเพิ่มขึ้นเสียด้วยซ้ำ เพราะรัฐบาลทุ่มงบประมาณจำนวนมากเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวระดับประเทศงอกให้ดุลบริการ ดุลบริการ เกินดุลสูง

ส่วนฮอตการนำเข้าที่สูงขึ้น เกิดจากสินค้าทุนและสินค้าอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้น โดยเดือนเมษายนฮอตนำเข้าทั้งหมดมีจำนวน 5,042 ล้านดอลลาร์ ขณะที่ส่งออกเพียง 4,777 ล้านดอลลาร์ ดุลบริการ ดุลบริการ ที่เกินดุลลดลง และการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้นทำให้ตัวเลขดุลบัญชีเดินสะพัดออกมาติดลบ ซึ่งถ้ามองดูอย่างลึกซึ้ง เศรษฐกิจที่กำลังฟื้นตัวอาจจะกลับถดถอยลงมาถึงอีกครั้ง นโยบายการอัดฉีดเงินเข้าสู่ระบบเพื่อกระตุ้นกำลังซื้อภายในประเทศบรรลุเป้าหมายแล้ว เพราะคนไทยบริโภคกันมากขึ้น ฮอตขายบ้าน รถยนต์ เพิ่มขึ้นและเป็นการนำไปสู่สัญญาณการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ แต่การบริโภคที่เพิ่มขึ้นก่อให้เกิดการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคที่สูงขึ้น ช่วง 1 ปีเศษที่ผ่านมา รัฐบาลอาจจะดำเนินนโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจมาจากทางโคออดิเนตเงินกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ จนเศรษฐกิจส่งสัญญาณฟื้นตัว และเรียกความเชื่อมั่นกลับมาได้ระดับหนึ่ง แต่จะดำเนินมาตรการกระตุ้นการบริโภคภายในเป็นปกติในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจต่อไปได้หรือเพราะรัฐบาลก่อหนี้ให้เกิดจำนวนมากแล้ว ส่วนประชาชน

ที่มีรายได้ค้ำนำเงินออมอนาคตในรูปเงินกู้ผ่านบัตรเครดิตมาจับจ่ายกันอย่างสนุกมือ การบริโภคภายในประเทศจะเกิดขึ้นถาวรและยาวนานขนาดไหน และหากการบริโภคภายในประเทศลดลง เพราะหมดแรงกระตุ้น เศรษฐกิจจะยังมีแนวโน้มการฟื้นตัวอยู่หรือไม่

ความกังวลในตัวเลขขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัดเดือนเมษายนอาจจะยังมีไม่มาก เพราะหลายคนยังมองโลกในแง่ดีและเชื่อว่า การขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัดจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวเท่านั้น แต่หากเดือนเมษายนที่ผ่านมา เป็นเพียงช่วงเริ่มต้นของฤดูกาลขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัดและการขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัดยังเกิดขึ้นในเดือนต่อๆ ไป หมายถึงอันตรายกำลังคืบคลานเข้ามา ความเชื่อมั่นในแนวโน้มเศรษฐกิจจะถูกกัดกร่อน ซึ่งอาจทำให้ประเทศไทยถดถอยไปสู่สถานการณ์ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ปี 2540 รัฐบาลอาจจะตื่นตัวแล้วกับปัญหาขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัด โดยตั้งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามสถานการณ์ขาดดุลงบดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างใกล้ชิด

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

เศรษฐกิจไทยในปี 2545 มีแนวโน้มฟื้นตัวได้อย่างต่อเนื่อง แต่คาดว่า อัตราการขยายตัวจะชะลอลงเล็กน้อยจากการขยายตัวร้อยละ 4.5 ในปี 2544 เป็นประมาณร้อยละ 4.2 เนื่องจากการแก้ปัญหาหลักๆ ที่เป็นที่มาของปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540-2541 คืบหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการแก้ปัญหาสถาบันการเงินและการสร้างเสถียรภาพให้กับค่าเงินบาท แต่ในปี 2545 เศรษฐกิจไทยจะต้องเผชิญกับภาวะความเสี่ยงหลายประการ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารประเทศชุดใหม่ให้นำทางเศรษฐกิจของประเทศฝ่าฟันไปให้ได้ ความเสี่ยงที่สำคัญมีดังนี้

1) ภาวะเศรษฐกิจโลกโดยรวมมีแนวโน้มชะลอตัวลง สาเหตุสำคัญมาจากความพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะชะลอเศรษฐกิจลงจากภาวะการขยายตัวที่ร้อนแรงจนเสี่ยงที่จะเป็นการขยายตัวเกินศักยภาพ การชะลอตัวของเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกามีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลก ประกอบกับเศรษฐกิจของญี่ปุ่นซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก ยังอยู่ในภาวะที่ไม่แน่นอนว่าจะฟื้นตัวได้อย่างยั่งยืน จึงมีแนวโน้มว่าอุปสงค์รวมของโลกจะชะลอตัวลง และ IMF คาดการณ์การขยายตัวของปริมาณการค้าโลกว่าจะชะลอลงจากร้อยละ 10.0 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 7.8 ในปี 2545 ซึ่งจะส่งผลให้การส่งออกของประเทศต่างๆ รวมทั้งของประเทศไทยในปี 2545 ชะลอตัวลงจากปี 2544

2) ภาวะเงินทุนไหลออก ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดภาวะเงินทุนไหลออกอย่างต่อเนื่องในปี 2544 จะยังคงอยู่ต่อไปในปี 2545 โดยเฉพาะในช่วงครึ่งแรกของปี อาทิ ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศและต่างประเทศ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมือง และการเร่งชำระคืนหนี้ต่างประเทศจากผลของค่าเงินบาทที่ไ้ม้อ่อนตัวลง ประกอบกับเมื่อมีการเปรียบเทียบที่ชบความน่าสนใจในการเข้าไปลงทุนแล้วจะพบว่า ประเทศเกาหลีใต้และมาเลเซียที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจพร้อมกับประเทศไทย ได้ฟื้นตัวแข็งแกร่งขึ้นและมีเสถียรภาพมากขึ้น อีกทั้งการที่ประเทศจีนกำลังจะเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งจะมีผลให้ตลาดส่งออกของจีนขยายตัวได้อีกมาก และในระหว่างที่ผ่านมาจีนได้ทำการปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ ทั้ง 3 ประเทศจึงเป็นคู่แข่งสำคัญของไทยในภูมิภาคนี้ที่จะดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศในปี 2545 ทั้งที่เป็นการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์

3) ภาวะราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ในปี 2544 ราคาสินค้าเกษตรของไทยที่เกษตรกรขายได้ตกลงถึงร้อยละ 8.4 ต่อเนื่องจากที่ตกลงร้อยละ 13.9 ในปี 2543 และมีแนวโน้มว่าอุปสงค์โดยรวมในตลาดโลกที่จะชะลอตัวลงในปี 2545 จะส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันรุนแรงยิ่งขึ้น จึงเป็นไปได้มากที่ภาวะราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกจะอ่อนตัวลงอีก ภาวะรายได้ของเกษตรกรซึ่งเป็นประชาชนกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศจึงยังมีความไม่แน่นอนสูง และจะยิ่งเพิ่มแรงกดดันต่อภาวะการใช้จ่ายของประชาชน

4) ภาวะหนี้ภาครัฐ ความจำเป็นในการใช้นโยบายงบประมาณที่ขาดดุลที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2541-2544 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัวจากภาวะตกต่ำ ในขณะที่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ ยังคงอ่อนตัวมากนั้น ได้ส่งผลให้รัฐบาลต้องสร้างภาระหนี้เพิ่มขึ้นมากเพื่อนำเงินมาจุนเจือการขาดดุลงบประมาณ โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2544 รัฐบาลมีภาระหนี้สินคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 67.1 ของ GDP แม้สัดส่วนดังกล่าวจะไม่สูงมากหากเทียบกับมาตรฐานสากล แต่การที่ประเทศไทยยังคงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลต่อไปอีกในปี 2545 จะทำให้สัดส่วนหนี้ภาครัฐต่อ GDP ไ้ม้สูงขึ้นอีก ซึ่งเริ่มเข้าสู่ภาวะที่เสี่ยงมากขึ้น และที่สำคัญที่จะส่งผลมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ คือ แนวนโยบายการบริหารหนี้ภาครัฐของรัฐบาลใหม่ที่เข้ามาบริหารประเทศตั้งแต่ปี 2544 หากรัฐบาลไม่มีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจะส่งผลทันทีต่อความเชื่อมั่นของนักธุรกิจ และอาจเป็นที่มาของวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่

5) ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในช่วงครึ่งแรกของปี 2544 เป็นช่วงที่รัฐบาลใหม่เริ่มเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งปัญหาที่ท้าทายประสิทธิภาพการบริหารที่สำคัญอันดับแรก คือ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่จะผลักดันให้เศรษฐกิจไทยที่ฟื้นตัวขึ้นแล้วนี้ สามารถฟื้นตัวต่อไปได้อย่างแข็งแกร่ง ค่อนข้างและยั่งยืน ซึ่งการจะทำให้สำเร็จได้นั้น นอกจากรัฐบาลจะต้องมีคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เพียงพอแล้ว ที่สำคัญจะต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ไม่หวังผลทางการเมืองจนทำให้มาตรการต่างๆ ค่อยประสิทธิภาพ หรือไม่เกิดประโยชน์ที่แท้จริง หรืออาจเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวได้ ดังนั้นในปี 2545 นี้ จะเป็นช่วงที่สำคัญที่จะกำหนดอนาคตของประเทศไทยว่า ผู้บริหารประเทศชุดใหม่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและนำประเทศไปสู่ภาวะที่ดีขึ้นได้หรือไม่

ด้วยปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญดังกล่าว ประกอบกับความเสี่ยงอื่นๆ อาทิ ปัญหาราคาน้ำมันที่อาจสูงขึ้นอีกและจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่จะต่อเนื่องถึงปัญหาเงินเฟ้อและฐานะการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ และต่อปัญหาดุลการค้าของประเทศ ทำให้ในปี 2545 เป็นอีกปีหนึ่งที่คนไทยทั้งประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันยิ่งขึ้นกว่าในปีที่ผ่านมา ในการสนับสนุนให้รัฐบาลที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีมติเลือกเข้ามาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้เข้ามารับผิดชอบบริหารประเทศ ให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ และสำหรับประชาชนทั่วไปก็ควรจะมีส่วนอย่างมากในการเกื้อหนุนเศรษฐกิจของประเทศ โดยต้องร่วมแรงร่วมใจกันช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการขยัน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต และที่สำคัญจะต้องร่วมกันใช้ของที่ผลิตในประเทศและสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ถึงวันนี้เป็นเวลา 5 ปีแล้วที่คนไทยต้องตกอยู่ภายใต้ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ เกือบทุกชีวิตทุกครอบครัวต้องประสบภาวะอดกลอยของรายได้ แม้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมามีเริ่มเห็นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจกลับมาบ้างก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับการหดตัวทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนหน้าแล้วยังไม่อาจเทียบกันได้ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แสดงให้เห็นชัดเจนว่า หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขโดยรวมของคนไทยตกลง โดยมีสาเหตุมาจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน คนชากอนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้น และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง ทั้งนี้ช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่ที่

5) ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในช่วงครึ่งแรกของปี 2544 เป็นช่วงที่รัฐบาลใหม่เริ่มเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งปัญหาที่ท้าทายประสิทธิภาพการบริหารที่สำคัญอันดับแรก คือ การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่จะผลักดันให้เศรษฐกิจไทยที่ฟื้นตัวขึ้นแล้วนี้ สามารถฟื้นตัวต่อไปได้อย่างแข็งแกร่ง ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งการจะทำให้สำเร็จได้นั้น นอกจากรัฐบาลจะต้องมีคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เพียงพอแล้ว ที่สำคัญจะต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ไม่หวังผลทางการเมืองจนทำให้มาตรการต่างๆ ค่อยประสิทธิภาพ หรือไม่เกิดประโยชน์ที่แท้จริง หรืออาจเกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวได้ ดังนั้นในปี 2545 นี้ จะเป็นช่วงที่สำคัญที่จะกำหนดอนาคตของประเทศไทยว่า ผู้บริหารประเทศชุดใหม่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและนำประเทศไปสู่ภาวะที่ดีขึ้นได้หรือไม่

ด้วยปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญดังกล่าว ประกอบกับความเสี่ยงอื่นๆ อาทิ ปัญหาราคาน้ำมันที่อาจสูงขึ้นอีกและจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตที่จะต่อเนื่องถึงปัญหาเงินเพื่อและฐานะการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ และต่อปัญหาดุลการค้าของประเทศ ทำให้ในปี 2545 เป็นอีกปีหนึ่งที่คนไทยทั้งประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันยิ่งขึ้นกว่าในปีที่ผ่านมา ในการสนับสนุนให้รัฐบาลที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีมติเลือกเข้ามาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้เข้ามารับผิดชอบบริหารประเทศ ให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ และสำหรับประชาชนทั่วไปก็ควรมีส่วนอย่างมากในการเกื้อหนุนเศรษฐกิจของประเทศ โดยต้องร่วมแรงร่วมใจกันช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการช้อน อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต และที่สำคัญจะต้องร่วมกันใช้ของที่ผลิตในประเทศและสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทย

1.1.3 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน

นับจากวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ถึงวันนี้เป็นเวลา 5 ปีแล้วที่คนไทยต้องคงอยู่ภายใต้ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ เกือบทุกชีวิตทุกครอบครัวต้องประสบภาวะอดอยากของรายได้ แม้ว่าในช่วงปีที่ผ่านมาจะเริ่มเห็นการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจกลับมาบ้างก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับการหดตัวทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนหน้าแล้วยังไม่อาจเทียบกันได้ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แสดงให้เห็นชัดเจนว่า หลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขโดยรวมของคนไทยลดลง โดยมีสาเหตุมาจากการว่างงาน ความไม่มั่นคงในการทำงาน คนชากจนมีเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างรายได้สูงขึ้น และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีน้อยลง ทั้งนี้ช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของคนไทยอยู่ที่

ร้อยละ 77.1 แต่เมื่อเข้าสู่ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจทำให้ดัชนีโดยรวมลดลงเหลือ 71.3 แม้ว่าปัจจุบันจะเริ่มฟื้นตัวขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ โดยอยู่ที่ระดับร้อยละ 72.1 เท่านั้น

การว่างงาน พบว่า วิกฤติเศรษฐกิจทำให้ชีวิตการทำงานของคนไทย เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยก่อนเกิดวิกฤติอยู่ที่ร้อยละ 79.8 ในช่วงวิกฤติ ตกฮวบลงเหลือแค่ ร้อยละ 38.4 ปัจจุบันขยับขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ร้อยละ 50.3 ขณะที่รายได้ที่แท้จริงของคนไทยก็ปรับลดลง โดยกลุ่มแรงงานที่ได้รับผลกระทบเรื่องรายได้มากที่สุด คือ แรงงานนอกระบบ แรงงานในภาคเกษตร และแรงงานที่มีการศึกษาค่ำ อีกเรื่องคือ จำนวนคนยากจน ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจ สักส่วนคนยากจนอยู่ที่ร้อยละ 11.4 หรือประมาณ 6.8 ล้านคน ในปี 2538 แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ สักส่วนคนยากจนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือ 7.9 ล้านคน ในปี 2541 ส่วนระดับรายได้ ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจรายได้เฉลี่ยที่แท้จริงต่อเดือนต่อคนอยู่ที่ 6,070 บาท แต่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจได้ปรับลดลงเหลือ 5,568 บาท และเมื่อปี 2544 ที่ผ่านมารายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อคนขยับไปอยู่ที่ 5,766 บาทที่น่าเป็นห่วงคือ ปัญหาความปกคลุมภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งจากข้อมูลพบว่า สักส่วนของอาชญากรรมต่อประชากรได้เพิ่มขึ้นจาก 1,300 คดีในปี 2539 เป็น 1,700 คดีในปี 2543 ทั้งนี้ปัญหาอาชญากรรมได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นจาก 2,800 คดีในปี 2539 เป็น 4,300 คดีในปี 2543 และที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดขณะนี้ ก็คือ ผู้ถูกจับกุมในคดีอาชญากรรมมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน และมีแนวโน้มด้วยว่า เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จะเสพยาเสพติดมากขึ้น

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า

“ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท ”

ผลการพัฒนาประเทศไทย ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 แม้จะประสบผลสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า รายได้ประชากรเพิ่มขึ้น แต่การกระจายรายได้ยังมีปัญหา รัฐยังไม่สามารถกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมาช อาทิ เกิดค่านิยมด้านวัตถุเพิ่มขึ้น สังคมไทยกลายเป็นสังคม “บริโภคนิยม” สมาชิกในชนบทปัจจุบันจะมีค่านิยมแบบคนเมืองมากขึ้น คือ ชอบซื้อเสื้อผ้าราคาแพง ตามแฟชั่น ชื้อเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น ตู้เย็น พัดลม วิทยุ โทรทัศน์ มากเกินฐานะและความจำเป็น ในขณะที่ความสามารถในการผลิตของที่หรือลดลง แต่มองหาสิ่งที่ต้องจ่ายเพิ่มมากขึ้น แม้แต่อาหารการกินก็เริ่มกินแบบคนเมือง ทุกคนมุ่งแต่หา “เงิน” เพื่อความสุขของตัวเอง ไม่ว่าจะหาเงินดังกล่าวจะถูกกฎหมายหรือไม่ ทำให้ปัญหาอาชญากรรมแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาอาชญากรรม แนวคิดเชิงอนุรักษนิยมของคนในชนบทมีน้อย

สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอ เพราะการอพยพแรงงานไปหางาน นอกถิ่นฐานของตัวเอง เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในชนบทเริ่มเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมไปสู่วิถีชีวิตแบบอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงาน ทำให้เด็กหนุ่มสาวส่วนใหญ่ไปทำงาน เป็นลูกจ้างหรือพนักงานในเมืองใหญ่ๆ ปลดข้อให้พ่อแม่ คนเฒ่าคนแก่และเด็กอยู่ในชนบท เรือสวนไร่นาเริ่มขายให้แก่ชาชนในเมืองเพราะไม่ได้ทำเอง ที่ไม่ได้ไปทำงานในเมืองก็เช่าที่นา ชาชนในเมืองทำกิน

จากปัญหาดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์ พบว่า แนวคิดในการพัฒนาที่ มุ่งเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจให้มีความเติบโตอย่างรวดเร็ว นั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพิจารณา ด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญก็คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ประชาชนในชาติคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งให้ครอบครัวอบอุ่น ชุมชน เข้มแข็ง สามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างเหมาะสม แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ประเทศไทยประสบปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ดังนั้น ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงได้ปรับปรุงยุทธศาสตร์พัฒนามาเป็น “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติ คนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ดังนั้น จุดมุ่งหมายและคำนิยามของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จึงมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดี มีสุขของคนไทย”

1.1.7 คำนิยมในกระแสวิวัฒนาการและสินค้าจากต่างประเทศ

ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจจะต้องบันทึกไว้ว่า “ ปี พ.ศ.2540 ” เป็นปีวิกฤติแห่งความถดถอยของเศรษฐกิจไทยที่ “ ดูเหมือน ” เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดับพถัน และรุนแรง โดยดูเหมือนไม่มีใครคาดคิดมาก่อน ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงรากปัญหาได้ก่อตัวขึ้นเป็นเวลายาวนานต่อเนื่องและทวีความรุนแรงขึ้นมาโดยตลอด “ น้ำตกคอกหมู ” นับเป็นคำพังเพยที่ใช้เปรียบเปรยภาวะเศรษฐกิจ “ ถดถอย ” ที่สังคมไทยต้องแบกรับอย่างน่าประหวั่นพรึงในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

“ น้ำ ” เปรียบเสมือนสภาพเศรษฐกิจของประเทศ

“ คอ ” เปรียบเสมือนสิ่งที่เราไม่คาดคิดมาก่อน อันเนื่องมาจากถูกบังคับและกระเถิบด้วยความเคียดแค้นตามวิถีแห่งความเป็นไทย จนในที่สุดเมื่อน้ำตกคอกจึงเป็นเหตุให้เราต้องรับผลกระทบความถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงเกินกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งคอที่ก่อกำถึงในที่นี้เปรียบได้กับ “ กระบวนทัศน์ทางวัฒนธรรมไทยที่ก่อปัญหาเศรษฐกิจถดถอย ” ของสังคมไทย

สังคมไทยอาจไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลยว่า “ วัฒนธรรมไทย ” บางประเด็นจะหวนกลับมาทำร้ายตนเองผ่านการทำถาษระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ถดถอยอย่างรุนแรงเช่นในปัจจุบัน เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา “ คอแห่งปัญหา ” ได้ซ่อนอยู่ใต้น้ำ ภายใต้การปกคลุมของตุก “ เศรษฐกิจเฟื่องฟู ” มากกว่าทศวรรษ จนทำให้มองไม่เห็นคอคอแห่งปัญหาเศรษฐกิจที่แท้จริง แม้กระทั่งเมื่อน้ำตกคอกและความจริงแห่งปรากฏการณ์ความถดถอยทางเศรษฐกิจปรากฏขึ้น คนในสังคมก็มุ่งแต่คิดไปว่าเป็นเพียงปัญหาเทคนิคทางการเงินและเศรษฐศาสตร์เท่านั้น โดยมองข้ามรากปัญหาของวัฒนธรรมไทยที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง ปัญหาทางวัฒนธรรมของไทยถูกซ่อนไว้ภายใต้การปกคลุมของตุกเศรษฐกิจเฟื่องฟู เหมือนน้ำที่ท่วมคอไว้ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่มีคอกที่ซ่อนอยู่ แต่ “ คอ ” มีอยู่ตลอดเวลาและเป็นรากของปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ซึ่งเราต่างก็ละเลยไป โดยมุ่งให้นิยามของวัฒนธรรมแต่เพียงเรื่องรูปแบบภายนอก เช่น การร่ำร่าทำเพลง ดิถีดีเป่า การแต่งกาย ฯลฯ ซึ่งเป็นเพียงเปลือกของวัฒนธรรม แต่แท้จริงแล้ว วัฒนธรรมเป็น “ รูปแบบวิถีคิด ” และ “ รูปแบบวิถีชีวิต ” ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ยึดถือในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมจึงสะท้อนลักษณะนิสัยของคนในสังคมนั้นว่าเป็นเช่นไร และที่สำคัญ วัฒนธรรมมีนัยยะที่สะท้อนว่า คนในสังคมนั้นเป็นผู้ก่อให้เกิดการ “ พัฒนา ” หรือเป็นผู้ “ สร้างปัญหา ” ให้กับสังคมที่คนดำรงอยู่

ตารางที่ 2 เครื่องมือภาวะเศรษฐกิจไทย

	2539	2540	2541	2542	2543p	2544p	2545e
1. อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (%)	8.9	5.9	-1.7	-10.2	4.2	4.5	4.2
2.- ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ณ ราคาตลาด (พื้นฐานบาท)	4,186	4,609	4,727	4,636	4,703	5,016	5,372
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ณ ราคาตลาด (พื้นฐานดอลลาร์สหรัฐ.)	168	181.9	150.7	111.5	124.3	124.5	122.1
3.- รายได้ต่อหัว (บาท/คน/ปี)	70,471	76,817	77,721	75,752	76,273	80,903	86,367
- รายได้ต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐ./คน/ปี)	2,827.9	3,031.4	2,477.3	1,821.4	2,015.7	2,007.5	1,962.9
4. การใช้จ่าย ณ ราคาคงที่ (%)							
4.1 การบริโภค	7.1	6.7	-1.3	-9.3	2.9	4.8	4.3
- ภาคเอกชน	7.4	6.2	-1.1	-10.6	2.9	4.3	3.8
- ภาครัฐบาล	5.4	9.5	-3.0	4.0	2.8	7.8	7.0
4.2 การลงทุน	11.2	6.0	-21.7	-22.7	-4.8	4.0	5.2
- ภาคเอกชน	10.9	2.0	-31.7	-27.9	-6.5	3.9	4.1
- ภาครัฐบาล	12.3	20.8	9.8	-26.2	-2.6	4.1	6.6
5. อัตราเงินเฟ้อ (%)	5.8	5.9	5.6	8.1	0.3	1.6	2.4
6. การค้าระหว่างประเทศ (พื้นฐานดอลลาร์สหรัฐ.)							
6.1 การส่งออก	55.7	54.7	56.7	52.9	56.8	67.9	76.0
อัตราเพิ่ม (%)	24.6	-1.8	3.7	-6.7	7.4	19.6	12.0

6.2 การนำเข้า อัตราเพิ่ม (%)	70.4 31.8	70.8 0.6	61.3 -13.4	40.6 -33.8	47.5 16.9	62.4 31.4	71.8 15.0
6.3 ดุลการค้า สัดส่วนต่อ GDP (%)	-14.7 -8.8	-16.1 -8.9	-4.6 -3.1	12.3 11	9.3 7.5	5.5 4.4	4.2 3.4
6.4 ดุลบัญชีเดินสะพัด สัดส่วนต่อ GDP (%)	-13.2 -7.9	-14.4 -7.9	-3.1 -2.1	14.3 12.8	12.5 10.1	9.3 7.5	6.7 5.5
7.ฐานะการคลัง (ปีงบประมาณ) (พันล้านบาท)							
7.1 รายได้สุทธิ อัตราเพิ่ม (%)	760.1 16.2	850.2 11.9	844.2 -0.7	727.4 -13.8	709.9 -2.4	748.1 5.4	805.0 7.6
7.2 รายจ่ายจริง อัตราเพิ่ม (%)	670.6 9.3	777.3 15.9	910.3 17.1	835.3 -8.2	822.6 -1.5	850.3 3.4	910.0 7.0
7.3 ดุลเงินในงบประมาณ	89.5	72.9	-66.1	-107.9	-112.7	-102.2	-105.0
7.4 ดุลเงินสด สัดส่วนต่อ GDP (%)	81.9 2.0	78.8 1.7	-115.1 -2.4	-139.2 -3.0	-133.8 -2.8	-122.3 -2.4	-130.0 -2.4
7.5 เงินคงคลัง สัดส่วนต่อ GDP (%)	319.9 34.4	398.7 24.6	283.6 -28.9	144.4 -49.1	89.5 -38	73.2 -18.2	70 -4.4
8.การเงิน (พันล้านบาท)							
8.1 ปริมาณเงินฝาก อัตราเพิ่ม (%)	3,203.6 18.1	3,643.3 13.7	4,224.7 16.0	4,595.9 8.8	4,575 -0.5	4,816.8 5.3	5,020 4.2
8.2 ปริมาณเงินให้สินเชื่อ ไม่รวม BIBFs อัตราเพิ่ม (%)	3,619.2 20.6	4,109.8 13.6	4,542.2 10.5	4,705.7 3.6	4,761.2 1.2	4,325.8 -9.1	4,516 4.4

8.3 ปริมาณเงินให้สินเชื่อ							
BIBFs (เฉพาะ out-in)	681.7	807.7	1,411.6	767	487.1	388.2	340
อัตราเพิ่ม (%)	49.3	18.5	74.8	-45.7	-36.5	-20.3	-12.4
8.4 ปริมาณเงินให้สินเชื่อ							
รวม BIBFs (เฉพาะ out-in)	4,300.9	4,911.4	5,953.8	5,472.7	5,248.3	4,714	4,856
อัตราเพิ่ม (%)	24.4	14.2	21.2	-8.1	-4.1	-9.3	3
8.5 สัดส่วนเงินให้สินเชื่อ							
ไม่รวม BIBFs ต่อเงินฝาก (%)	113	112.8	107.5	102.4	104.1	89.8	90
8.6 สัดส่วนเงินให้สินเชื่อ							
รวม BIBFs ต่อเงินฝาก (%)	134.3	134.8	140.9	119.1	114.7	97.9	96.7
8.7 อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ย							
(บาท : ดอลลาร์สหรัฐ)	24.97	25.39	31.48	41.59	37.96	40.27	44

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ธนาคารแห่งประเทศไทย, กระทรวงการคลัง.

หมายเหตุ : p = ตัวเลขเบื้องต้น, e = ตัวเลขคาดการณ์

โดยฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

สาเหตุที่ชาวบ้าน “ บ้านท่าเกวียน ” อพยพมาอยู่ที่ “ บ้านถนนโค้ง ” เนื่องจากถิ่นฐานเดิมเกิดความแห้งแล้งติดต่อกันเป็นเวลานานหลายปี ทำให้การทำนาไม่ได้ผลผลิตและไม่มีรายได้พอเลี้ยงชีพ จึงได้ย้ายมาหาพื้นที่ในการทำมาหากินแห่งใหม่ สาเหตุที่ชาวบ้านจาก จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อพยพย้ายเข้ามาอยู่ที่ “ บ้านถนนโค้ง ” เนื่องจากต้องการขยายพื้นที่ในการทำมาหากินเลี้ยงชีพเพิ่มเติม

เดิม “ บ้านถนนโค้ง ” มีประชากรอยู่เพียงไม่กี่หลังคาเรือน ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อพยพมาจาก “ บ้านท่าเกวียน ” ต่อมาจึงได้มีประชากรจากอีก 3 จังหวัด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่เพิ่มเติม แต่ไม่ได้ใช้ชื่อว่า “ บ้านถนนโค้ง ” แบบเดียวกัน แต่มีชื่อเรียกเฉพาะของกลุ่ม คือ “ บ้านไร่ชาวสุพรรณ ” และ “ บ้านบ่อดิน ” ทำให้มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น โดยในปัจจุบันมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 588 คน แยกเป็นเพศชาย 312 คน และเป็นเพศหญิง 276 คน ในสมัยก่อนพื้นที่ของชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” จะมีเพียงส่วนที่เรียกว่า “ บ้านถนนโค้ง ” ในอดีตรองๆ เท่านั้น ซึ่งก็คือ พื้นที่ที่ชาวบ้าน “ บ้านท่าเกวียน ” อพยพมาตั้งถิ่นฐาน ต่อมาชุมชนได้มีการขยายออกไป มีพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น เนื่องจากมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น เพราะมีประชากรจาก จังหวัดสุพรรณบุรี, จังหวัดอ่างทองและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่เพิ่มเติม และได้จับจองที่ดินทำกินในพื้นที่ขยายวงกว้างออกไป ส่งผลให้ชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยในปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 125 ครัวเรือน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ทำเลที่ตั้ง

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” แรกเริ่มเป็นบริเวณป่าดงดิบ มีฝนตกชุก มีความชุ่มชื้น อากาศเย็น เหมาะแก่การทำการเกษตร และพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบ โดยมีเทือกเขาแดงพญาอินเป็นหลัก และเป็นที่มาของชื่อตำบลว่า “ ต.พญาอิน ” และนอกจากนี้ยังมีถนนสายหลักของประเทศ คือ ถนนมิตรภาพตัดผ่าน

(อ้างอิงในภาคผนวก ข)

2) อาณาเขตติดต่อ

- ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 “ บ้านหัวโกรก ” ต.พญาเย็น โดยมีทางรถไฟเป็นเส้นแบ่งเขตพื้นที่ของหมู่บ้าน
 - ด้านทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ที่ 6 “ บ้านจับจ่าป ” ต.กลางดง
 - ด้านทิศตะวันตก ติดต่อกับ อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี โดยมีลำห้วยมวกเหล็กไหลผ่านเป็นแนวในการแบ่งเขตพื้นที่ ซึ่งถือเป็นประตูสู่ภาคอีสานด้วย
 - ด้านทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 10 “ บ้านพรหมประกาศิต ” ต.พญาเย็น โดยมีถนนมิตรภาพกันเป็นแนวในการแบ่งเขตพื้นที่
- (อ้างอิงในภาคผนวก ฉ)

3) สภาพที่ดิน

- ลักษณะของดินโดยส่วนใหญ่เป็นดินร่วน มีแร่ธาตุในดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะสมในการทำการเกษตร มีพื้นที่เพียงบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่มีลักษณะดินเป็นดินอุกรัง
- พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเป็นที่ดินทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ถูกต้อง ซึ่งส่วนมากจะใช้ที่ดินในการทำการเกษตร เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

4) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

- เดิม “ บ้านถนนโค้ง ” เป็นบริเวณป่าดงดิบ แต่ในปัจจุบันราษฎรได้ทำการแผ้วถางป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการเพาะปลูก, ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งสร้างที่อยู่อาศัย
- ในด้านพื้นที่สาธารณะ “ บ้านถนนโค้ง ” มีเพียงพื้นที่ส่วนที่เป็นของทางรถไฟเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และมีพื้นที่ในส่วนที่เป็นวัดประจำชุมชน คือ “ วัดถนนโค้ง ” ซึ่งมักจะใช้เป็นสถานที่ในการจัดการประชุมเกี่ยวกับงานทางราชการของหมู่บ้าน

5) แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

โดยส่วนมากประชากรในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” จะใช้แหล่งน้ำที่ทำกรขุดเจาะขึ้นมาเอง คือ น้ำบาดาล เป็นหลัก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร มีบางส่วนที่ใช้น้ำประปาหมู่บ้านและน้ำจากลำห้วยมวกเหล็ก

๑) ระบบสาธารณูปโภค

- ไฟฟ้า เริ่มมีเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ.2500 ทำให้ชาวชุมชน “บ้านถนนโค้ง” มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

- ประปาหมู่บ้าน เริ่มมีการสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2541 แต่มีชาวบ้านเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ยังคงมีความต้องการและเห็นประโยชน์ของการใช้น้ำบาดาลและน้ำใต้ดินมากกว่า เพราะราษฎรประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม, เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความต้องการในการใช้น้ำในปริมาณมาก

- โทรศัพท์ เริ่มมีเข้าสู่หมู่บ้านมานานกว่า 10 ปีแล้ว และประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนจะมีโทรศัพท์ใช้แทบทุกครัวเรือน บางครอบครัวจะมีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ร่วมด้วย

- ถนน เริ่มจากเดิมเป็นทางเกวียนและมีการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งในปัจจุบันถนนทุกสายในหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” จะเป็นถนนคอนกรีตและถนนลาดยาง โดยมีเส้นทางสายหลัก คือ ถนนมิตรภาพ

เหตุผลที่ทำให้ชุมชน “บ้านถนนโค้ง” มีระบบสาธารณูปโภคที่ค่อนข้างครบครัน เนื่องมาจากการที่มีเส้นทางสายหลัก คือ ถนนมิตรภาพผ่านทางด้านหน้าของหมู่บ้าน ทำให้เกิดความเจริญเติบโต สะดวกและง่ายต่อการติดตั้งระบบสาธารณูปโภคต่างๆ

๗) แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

- บ่อน้ำบาดาล จำนวน 87 บ่อ สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี
- ลำห้วย 1 แห่ง คือ ลำห้วยมวกเหล็ก สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี
- ประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง

๘) ลักษณะประชากร

หมู่บ้านถนนโค้ง มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 125 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 588 คน ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 312 คน และเพศหญิงจำนวน 276 คน กลุ่มคนส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ซึ่งมีจำนวนถึง 328 คน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	312	53.06
- หญิง	276	46.94
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	12	2.04
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	41	6.97
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	61	10.38
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	22	3.74
14 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	19	3.23
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	328	55.78
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	55	9.35
60 ปี 1 วันขึ้นไป	50	8.51
3. ระดับการศึกษา		
- ก่อนวัยเรียน	53	9.01
- ระดับประถมศึกษา	184	31.29
- ระดับมัธยมศึกษา	260	44.22
- นักศึกษาผู้ใหญ่	5	0.85
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	86	14.63
4. การประกอบอาชีพ (125 ครั้งเรือน)		
- ค้าขาย	47	37.6
- ทำสวน	50	40
- รับราชการ	5	4
- รับจ้าง	11	8.80
- เกษิงสัตว์	12	9.60

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

โดยภาพรวมแล้วประชากรโดยส่วนใหญ่ของชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” มีฐานะความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง ถึง ร่ำรวย และทุกครัวเรือนมีความสามารถในการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ส่วนใหญ่จะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นที่ดินที่อยู่ นอกพื้นที่ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” มีช่องทางในการประกอบอาชีพ ได้หลากหลาย เนื่องจากความเจริญของหมู่บ้าน การมีพื้นที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมทั้ง เป็นเส้นทางผ่านของถนนสายหลัก คือ ถนนมิตรภาพ ทำให้การค้าขายต่างๆ ทำได้ดี ส่งผลให้ เศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านดีและเจริญเติบโตไปด้วย

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1.) เครือญาติ

สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สูกพันกันเป็น เครือญาติ สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งพากันและกัน ทุกคนมีกำลังใจ ประสานความสามัคคี

2) ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ปัจจุบัน “ บ้านถนนโค้ง ” หมู่ที่ 8 ต.พญาเย็น มีผู้นำอย่างเป็นทางการในระดับต่างๆ ดังนี้

- ผู้ใหญ่บ้าน นายสุขเกษม ทองแถม
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายสมบัติ ตระกูลสุนทรชัย
- รองประธานสภาเทศบาลตำบลกลางดง นายชาญวิทย์ วัฒนโพธิ์ทอง
- สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต.พญาเย็น มี 2 ท่าน คือ

1. นางสาวประยงค์ วิจิตรแพทย์

2. นายสวิง ศรีลาแสง

ผู้นำชุมชนค่อนข้างมีความเข้มแข็ง มีคุณธรรมในระดับปานกลาง ก้าหาญและมีความเสียสละบ้างในกรณีสำคัญและมีความจำเป็น ผู้นำและสมาชิกในชุมชนมีความผูกพันและปกครองกันแบบเครือญาติ มีความซื่อสัตย์และการบริหารจัดการ รวมไปถึง การพัฒนาที่ดีพอสมควร การปกครองของ “ บ้านถนนโค้ง ” จะถูกแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งทางด้านทิศตะวันออกตั้งแต่ “ วัดถนนโค้ง ” ขึ้นไป อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

ของเทศบาลตำบลกลางดง และพื้นที่ส่วนที่เหลืออยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ องค์การบริหาร
ส่วนตำบลพญาเย็น

(อ้างอิงในภาคผนวก ๗)

3) วัดและประเพณี

ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” มีสถานที่ที่เป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจของ
ชาวชุมชน คือ “ วัดถนนโค้ง ” ซึ่งปัจจุบันมีพระสงฆ์จำนวน 17 รูป สามเณร 3 รูป และเด็กวัด 5 คน
ซึ่งเมื่อมีการกิจหรือการประชุมปรึกษาหารือของสมาชิกในชุมชน หรือที่เกี่ยวกับทางราชการ ก็มัก
จะใช้สถานที่ของ “ วัดถนนโค้ง ” เป็นที่พบปะนัดหมายเพื่อการประชุมอยู่เสมอ

ทางด้านประเพณี นั้น ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” จะมีการทำบุญ
หรืองานประเพณีตามโอกาสพิเศษและวันสำคัญทางศาสนา และจะมีพิธีทำบุญกลางบ้าน ในวันที่ 31
ธันวาคม ของทุกปี รวมไปถึงพิธีงานบุญสารทเดือนสิบ (สารทไทย) ด้วย

(อ้างอิงในภาคผนวก ๘)

4) โรงเรียนและการศึกษา

ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” ไม่มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาภายใน
ชุมชน การศึกษาของคนในชุมชนจะเดินทางไปเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมี
การเดินทางที่สะดวกสบาย ส่วนระดับการศึกษาของชาวบ้านในชุมชนโดยส่วนมากจะจบการศึกษา
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ในปัจจุบันชาวบ้านได้เห็นถึงความสำคัญและ
ประโยชน์ของการศึกษาเล่าเรียนมากขึ้น ได้มีการสนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในระดับ
สูงขึ้นไป

5) สุขภาพอนามัย

ทางด้านสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ”
โดยส่วนมากจะมีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ กรณีที่เกิดการเจ็บป่วยหรือ
อุบัติเหตุ ก็จะมีสถานพยาบาล, สถานีอนามัย, คลินิกและโรงพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง คอยให้
บริการดูแลเป็นอย่างดี

๑) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ตารางที่ 4 ผู้ชำนาญการด้านต่างๆ

	ชื่อ - สกุล	ประสบการณ์ (ปี)	ความเชี่ยวชาญ
ด้านเกษตรกรรม	1.นายชาญวิทย์ วัฒนโพธิ์ทอง	30	ขยายพันธุ์ไม้ผล
	2.นายสุจิน ทองแถม	20	ขยายพันธุ์ไม้ผล
	3.นายสุทัศน์ ถมปีชัย	20	ขยายพันธุ์พืชไร่
ด้านการแพทย์แผนไทย	1.นางละออ ฟิ้นชมภู	50	ชากวางบ้าน
	2.นางจรัส เป็นสุขใจ	40	สมุนไพร, ยาหม้อ
ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน	1.นายสุขเกษม ทองแถม	12	การจัดการ
	2.นายวัฒนะ นาคพุ่ม	30	การจัดตั้งกองทุน
	3.นางสาวประยงค์ วิจิตรแพทย์	20	การจัดระบบสวัสดิการ
ด้านศิลปกรรม	1.นางนที เนื่องนิชม	18	ออกแบบตกแต่งภายใน
ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี	1.นายสำรวย ฟิ้นชมภู	60	คำสอนด้านต่างๆ
	2.นายสวิง ศรีตาแสง	45	หลักกรรม
	3.นายเชิข เว็ชวอภิชาติบวร	56	ความเชื่อประเพณี
ด้านโภชนาการ	1.นางบังอร วัฒนโพธิ์ทอง	30	การเลือกสรร, ประดิษฐ์
	2.นางจันทร์ดี ทองแถม	25	การปรุงอาหาร
	3.นางวนิดา ถมปีชัย	30	เลือกสรร, ปรับแต่ง

ชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง บางพื้นที่มีความสูงชัน สภาพพื้นที่และลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีลำห้วยมวกเหล็กไหลผ่าน มีการเดินทาง การคมนาคมที่สะดวกสบาย มีการพัฒนาทางด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการเจริญเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทุกครัวเรือนมีอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ชาวชุมชนมีความรักในท้องถิ่นและมีความสามัคคี ความผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในระดับที่ดีพอสมควร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสมอ เคารพในกฎระเบียบ ข้อบังคับของส่วนรวม มีความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาท้องถิ่น แม้ว่าในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” จะแบ่งออกเป็นชุมชนเล็กๆ อีก 3 กลุ่ม คือ “ บ้านถนนโค้ง ” “ บ้านไร่ชาวสุพรรณ ” และ “ บ้านบ่อหิน ” ก็ตาม แต่เมื่อมีกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ทุกคน ทุกกลุ่มก็จะช่วยเหลือ ร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่มีการแบ่งแยกพรรคพวกกัน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า สมาชิกในหมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ” มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นอย่างดีและถูกต้อง คือ มีความเข้าใจว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็น นายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้ง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกันเอง

2) เงิน 1 ล้านบาท สมาชิกในหมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ” มีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกองทุนที่มีประโยชน์อย่างมากต่อสมาชิกในชุมชนนั้นๆเป็นกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กรวมถึงครัวเรือน อีกทั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองยังช่วยเสริมสร้างสำนึกในความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยสมาชิกในชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน มีการเชื่อมโยง และมีการกระจ่ายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาอำนาจประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ถนนโค้ง ” ประกอบด้วย

1. นายชาญวิทย์	วัฒนโพธิ์ทอง	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
2. นายประสิทธิ์	เชยคนชม	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
3. นางคารณี	ธงชัย	เลขานุการกองทุนหมู่บ้าน
4. นายสมบัติ	ตระกูลสุนทรชัย	เหรัญญิก
5. นายเชิว	เชียวอภิชาติบวร	ฝ่ายตรวจสอบ
6. นางสมคิด	แก้วดำโย	ฝ่ายสินเชื่อ
7. นายเล็ก	กล้าทอง	ฝ่ายติดตามผล
8. นายฉลวย	วงษ์สาหร่าย	ฝ่ายทำสัญญา
9. นายพจน์สนิท	เชื้อเกศรา	ฝ่ายสินเชื่อ
10.นางปราณี	ศิษฐปัญญา	ผู้ช่วยฝ่ายตรวจสอบ
11.นายสมพร	เชยค่านกลาง	ผู้ช่วยฝ่ายติดตามผล
12.นายสุขเกษม	ทองแฉမ်	ฝ่ายทำสัญญา
13.น.ส.ไพเราะ	พื้นชมภู	กรรมการ
14.นางฉวี	คามีสักดิ์	กรรมการ
15.นางจรัล	ศรีประมวล	กรรมการ

ความคาดหวังและเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

1. ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานที่จะมีส่วนทำให้ “ บ้านถนนโค้ง ” เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ 3 ด้าน คือ

1.1 ชุมชนคุณภาพ คนในชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน การเมืองการปกครองโปร่งใส มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน คนอยู่ดีมีสุข

1.2 สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ วิชาการสมัยใหม่ ปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภูมิคุ้มกันและรู้ทันโลก

1.3 สังคมที่สมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน พึ่งพาและเกื้อกูลกัน ดำรงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและสถาบันครอบครัว มีเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง มีทัศนคติ ค่านิยมที่ดี ให้ความเป็นธรรมแก่สังคม ดูแลผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน มีความสงบเรียบร้อย

2. เป้าหมายการปฏิบัติงานอยู่ที่ประชาชนในหมู่บ้าน ให้ได้เลื่อนสถานภาพทางสังคมจากความยากจนขึ้นเห็นถึงความพอมีพอกิน ได้รับความอยู่ดีกินดีและมั่งมีศรีสุขอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ประชาชนรักและศรัทธาสถาบันการปกครอง เจ้าหน้าที่รักและศรัทธาหน่วยงานและผู้นำ

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ได้มีการจัดประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อชี้แจงและแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับขั้นตอนในการขอกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน เมื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านผู้ที่ประสงค์จะขอกู้ยืมเงินได้นำโครงการและแบบคำขอกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านพร้อมทั้งหลักฐานต่างๆ มาส่งให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ได้มีการจัดการประชุมคณะกรรมการเพื่อร่วมกันพิจารณา ตรวจสอบและคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติถูกต้อง คือ เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” , เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต “ บ้านถนนโค้ง ” และชำระเงินฝากออมทรัพย์ตั้งจะฯ อย่างสม่ำเสมอ มีหลักฐานเอกสารต่างๆ ครบถ้วน มีประวัติความเป็นมาที่ดี และมีโครงการที่น่าเสนอที่น่าสนใจและมีความเป็นไปได้ในการประสบความสำเร็จสูง โดยพิจารณาให้เงินกู้แก่สมาชิกกองทุนที่ผ่านการคัดเลือกไม่เกินรายละ 20,000 บาท

การพิจารณาอนุมัติการใช้เงินกองทุน จะพิจารณาจากโครงการต่างๆ ที่สมาชิคนำเสนอเพื่อขอกู้ยืมจากเงินกองทุน คณะกรรมการกองทุนจะมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีผู้ปฏิบัติงานที่ต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนการประชุม คือ

เลขานุการ รวบรวมโครงการและเอกสารคำร้องต่าง ๆ เพื่อนำมาจัดทำเป็นระเบียบวาระการประชุม ในกรณีที่มีโครงการขอกู้ยืมกองทุนเป็นจำนวนมาก ต้องเรียงลำดับชื่อโครงการและเอกสาร เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาตามลำดับ จัดเตรียมแฟ้มเอกสารและออกจดหมายเชิญคณะกรรมการกองทุน

เหรียญก จะต้องเตรียมจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย จัดทำงบดุล งบกำไร - ขาดทุน ในแต่ละเดือน เพื่อแจ้งให้ที่ประชุมได้ทราบสถานะทางการเงินของเงินกองทุน และรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินและรายรับ

ประธานกรรมการกองทุน จะต้องเตรียมอ่านเอกสารต่าง ๆ ที่ฝ่ายเลขานุการ และเหรัญญิก จัดทำเพื่อจะได้ชี้แจงและแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างที่มีการประชุม (ข้างอิงในภาคผนวก ก)

2) กระบวนการจัดทำบัญชีของกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” มีระบบในการจัดทำบัญชีที่ดี มีการจัดแยกออกเป็นประเภทต่างๆ อย่างชัดเจน โดยมีเลขานุการกองทุนและเหรัญญิกร่วมกันรับผิดชอบในการจัดทำ โดยมีบัญชีประเภทต่างๆ ดังนี้

- บัญชีรายรับกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
- บัญชีรายจ่ายกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
- งบดุลประจำเดือนของกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
- ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัวกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
- ทะเบียนรายชื่อผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ประจำปี งบประมาณ 2545
- ทะเบียนรายชื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”
- สมุดบัญชีรายรับกลุ่มออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต “ บ้านถนนโค้ง ”
- สมุดบัญชีรายจ่ายกลุ่มออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต “ บ้านถนนโค้ง ”
- ทะเบียนคุมเงินกลุ่มออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต “ บ้านถนนโค้ง ”
- งบกำไร-ขาดทุน, งบดุล กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง
- งบกำไร-ขาดทุน, งบดุล กลุ่มออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต “ บ้านถนนโค้ง ”
- รายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง

(ข้างอิงในภาคผนวก ข)

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่าจากการปล่อยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน “ถนนโค้ง” มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ให้ความสนใจและยื่นความประสงค์พร้อมทำเขียนคำร้องและแบบเสนอโครงการรวมทั้งสิ้น 45 ราย ซึ่งทุกๆ คนต่างมีคุณสมบัติและหลักฐานเอกสารต่างๆครบถ้วนตามระเบียบในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน แต่ในวันทำสัญญากู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ได้มีผู้ถอนชื่อสถานะสิทธิ์ไม่ขอกู้เงินเนื่องจากเหตุผลส่วนตัว จึงคงเหลือจำนวนผู้กู้จำนวน 44 คน แบ่งเป็นชาย 22 คน และหญิง 22 คน โดยแยกประเภทอาชีพในการกู้ยืมออกเป็น 3 ประเภท คือ

- เกษตรกรรม จำนวน 27 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 520,000 บาท
- ค้าขาย จำนวน 13 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 240,000 บาท
- การบริการ (ด้านช่าง) จำนวน 4 ราย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 70,000 บาท

รวมเป็นยอดเงินทั้งสิ้น 830,000 บาท โดยสามารถแยกตามอาชีพต่างๆตามการอนุมัติให้กู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สมาชิกผู้จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง ประจำปีงบประมาณ 2545

อาชีพ	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินที่ขอกู้	จำนวนเงินอนุมัติให้กู้
เกษตรกร	1.นางวิไลวรรณ ศรีล้อมชัย	20,000	20,000
	2.นายฉัตรชัย ผ่องฤกษ์	20,000	20,000
	3.นายสุขเกษม ทองแฉ้ม	20,000	20,000
	4.นางสมคิด แก้วคำไช	20,000	20,000
	5.นางเกษร อึ้งชัยสงค์	20,000	15,000
	6.นายเสนาะ ทองแฉ้ม	20,000	20,000
	7.นายชาญวิทย์ วัฒนโพธิ์ทอง	20,000	20,000
	8.นางสาวไพเราะ พันชมภู	20,000	20,000
	9.นายทวี แจกแสงทอง	20,000	15,000
	10.นายวิวัฒน์ นาคพุ่ม	20,000	20,000
	11.นายสุทัศน์ ถมปัดย์	20,000	20,000
	12.นายสมบัติ ตระกูลสุนทรชัย	20,000	20,000
	13.นางจำลอง ปิยะกิจ	20,000	20,000
	14.นายบุญญู เจียวสะ	20,000	20,000
	15.นายเล็ก กล้าทอง	20,000	20,000
	16.นางจันทร์ สุขสอน	20,000	20,000
	17.นางสุมาลี มาสะธรรม	20,000	20,000
	18.นางเสนาะ ตั้งข้มงคล	20,000	20,000
	19.นางสมนึก เขียวอภิชาติบวร	20,000	20,000
	20.นางสาวประยงค์ วิจิตรแพทย์	20,000	20,000
	21.นายฉลวย วงษ์สาหร่าย	20,000	20,000
	22.นางสาวพรสวรรค์ เจริญสุข	20,000	20,000
	23.นางสาวสุนันทรา ขวัญเดือน	20,000	15,000
	24.นายเขี้ยว เขียวอภิชาติบวร	20,000	20,000
	25.นางพยุง จันทร์เดือน	20,000	15,000
	26.นางทุเรียน แทนแสง	20,000	20,000
	27.นายประสิทธิ์ เชยคนชม	20,000	20,000
	รวม	540,000	520,000

อาชีพ	ชื่อ - สกุล	จำนวนเงินที่ขอู้	จำนวนเงินอนุมัติใหู้้
ค้าขาย	1.นางคารณี ธงชัย	20,000	20,000
	2.นางประณอม วิชชุเกรียงไกร	20,000	20,000
	3.นายสมพร เซธค่านกลาง	20,000	20,000
	4.นางบุญถื่อ สว่างอารมณ์	20,000	20,000
	5.นางถวิล คามีสักดิ์	20,000	20,000
	6.นางสุรินทร์ บัวเฟื่อน	20,000	15,000
	7.นายพจน์สนิท เขื่อนเกตรา	20,000	20,000
	8.นางวรรณมา คชสิทธิ์	20,000	15,000
	9.นางเฮียะ ศรีประมวล	20,000	15,000
	10.นายบุญช่วย สุขเจริญ	20,000	20,000
	11.นายทวี ฤทธิสนธิ์	20,000	20,000
	12.นางจรัล ศรีประมวล	20,000	20,000
	13.นายสมโภชน์ ไชยี่	20,000	15,000
		รวม	260,000
การบริการ	1.นายดำรงค์ เป็ยผล	20,000	20,000
	2.นายประเสริฐ วันสูงเนิน	20,000	20,000
	3.นายสมบูรณ์ ทำเสมอดี	20,000	20,000
	4.นายศิริวัฒน์ วิวาท	20,000	10,000
		รวม	80,000
	รวมยอดเงินทั้งสิ้น	880,000	830,000

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านถนนโค้งที่ยื่นคำร้องและแบบเสนอโครงการขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 45 คน เมื่อคณะกรรมการกองทุนได้พิจารณาแล้วลงความเห็นอนุมัติให้กู้ได้ทุกคนโดยพิจารณาขอเงินที่กู้ได้ตามความเหมาะสมของโครงการที่เสนอมาและเหตุผลด้านอื่นๆ ประกอบด้วย โดยพิจารณาให้รายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท ต่อมาภายหลังได้มีสมาชิกขอลอนชื่อสถิติในการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้อีกจำนวน 1 คน จึงทำให้เหลือยอดผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้นจำนวน 44 คน ต่อมาเมื่อมีการทำสัญญาการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านอย่างถูกต้องครบถ้วนแล้ว ทางธนาคารออมสิน สาขาปากช่องได้ทำการโอนเงินจากบัญชีเงินล้านของกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง เข้าสู่บัญชีธนาคารออมสินของสมาชิกผู้กู้ที่ได้มาเปิดบัญชีไว้ เมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนเรียบร้อยแล้วเป็นผลให้ กองทุนหมู่บ้านถนนโค้งยังคงมีเงินเหลืออยู่ในบัญชีเงินล้านอีกเป็นจำนวน 170,000 บาท ซึ่งจำนวนที่สามารถนำมาปล่อยกู้ได้จริงมีเพียง 70,000 บาทเท่านั้น เนื่องจากเงินจำนวน 100,000 บาท เป็นระเบียบของส่วนกลางที่กำหนดให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งต้องมีคงเหลือไว้ในบัญชีเพื่อใช้ยามฉุกเฉิน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ผู้บริหารให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาด้านอื่นๆ คณะผู้บริหารได้เล็งเห็นว่าหากพี่น้องประชาชนประสบปัญหา รายได้ไม่เพียงพอต่อการหาเลี้ยงครอบครัว จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ไม่สามารถพัฒนางานในด้านอื่นๆ ได้ ปัจจุบันทางเทศบาลตำบลกลางดง, องค์การบริหารส่วนตำบลพญาเย็นและคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้เข้าไปส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ว่างงานและผู้ที่ต้องการอาชีพเสริม ซึ่งในขณะนี้อยู่ขั้นตอนของการดำเนินการ

การจัดตั้งกลุ่มอาชีพมีเป้าหมายในหลายทาง ทางหนึ่งที่สำคัญ คือ การใช้ที่ทำการกลุ่มอาชีพเป็นเสมือนศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารของชุมชน เป็นสถานที่รวมตัวกันของกลุ่มแกนนำในชุมชน เป็นศูนย์รวมของกลุ่มคนที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นปัญหาสำคัญในชุมชน อีกทั้งยังใช้เป็นเวทีสออดแทรกความรู้ แนวคิดการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ได้อีกด้วย

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B สรุปผลออกมา
ดังตารางที่ 6 ด้านล่างนี้

ตารางที่ 6 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

ชื่อ - สกุล	อาชีพหลัก	รายได้ของครอบครัว ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์ในการ ดำเนินงาน (ปี)
1.นางวิไลวรรณ ศรีถ้อย	รับจ้าง	120,000	20
2.นายฉัตรชัย ผ่องฤกษ์	ค้าขาย	420,000	10
3.นายสุขเกษม ทองแย้ม	ค้าขาย	600,000	15
4.นางสมคิด แก้วถ้ำไธ	เกษตรกร	480,000	20
5.นางเกษร อึ้งชัยสงค์	เกษตรกร	306,000	8
6.นายเสนาะ ทองแย้ม	เกษตรกร	120,000	25
7.นายชาญวิทย์ วัฒนโพธิ์ทอง	เกษตรกร	600,000	28
8.นางสาวไพเราะ พื้นชมภู	เกษตรกร	180,000	20
9.นายทวี แจกแสงทอง	เกษตรกร	300,000	20
10.นายวัฒนะ นาคพุ่ม	เกษตรกร	360,000	20
11.นายสุทัศน์ ฉมปัดย์	เกษตรกร	360,000	12
12.นายสมบัติ ตระกูลสุนทรชัย	เกษตรกร	240,000	15
13.นางจำลอง ปิยะกิจ	เกษตรกร	300,000	26
14.นายบุญญ เอื้อวสะ	เกษตรกร	600,000	19
15.นายเล็ก กง้าทอง	เกษตรกร	168,000	14
16.นางจันทร์ สุขสอน	เกษตรกร	240,000	40
17.นางสุมาลี มาสะธรรม	รับจ้าง	120,000	ไม่มีประสบการณ์
18.นางเสนาะ ตั้งข้มงคล	รับจ้าง	600,000	10
19.นางสมนึก เขียวอภิชาติบวร	รับจ้าง	180,000	17
20.น.ส.ประชงค์ วิจิตรแพทย์	รับจ้าง	144,000	1
21.นายฉนวน วงษ์สาหร่าย	เกษตรกร	480,000	40

ชื่อ - สกุล	อาชีพหลัก	รายได้ของครอบครัว ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์ในการ ดำเนินงาน (ปี)
22.นางสาวพรสวรรค์ เจริญสุข	รับจ้าง	240,000	10
23.นางสาวสุนันทรา ขวัญเดือน	รับจ้าง	84,000	ไม่มีประสบการณ์
24.นายเชิขว เขียวอภิชาติบวร	ข้าราชการ	336,000	10
25.นางพวง จันทร์เดือน	ค้าขาย	480,000	5
26.นางทุเรียน แทนแสง	รับจ้าง	54,000	2
27.นายประสิทธิ์ เขยคนชม	เกษตรกร	600,000	20
28.นางคาร์ณี ธงชัย	ค้าขาย	600,000	3
29.นางประณอม วิชชุเกรียงไกร	ค้าขาย	360,000	5
30.นายสมพร เขยค่านกลาง	เกษตรกร	180,000	20
31.นางบุญถือ สว่างอารมณ์	ค้าขาย	240,000	10
32.นางถวิล คามีสักดิ์	ค้าขาย	360,000	30
33.นางสุรินทร์ บัวเดือน	ค้าขาย	600,000	10
34.นายพจน์สนิท เขียวเกตรา	ค้าขาย	300,000	20
35.นางวรรณมา คชสิทธิ์	ค้าขาย	480,000	9
36.นางเสียะ ศรีประมวล	ค้าขาย	120,000	5
37.นายบุญช่วย สุขเจริญ	ค้าขาย	240,000	4
38.นายทวี ฤทธิสนธิ์	ค้าขาย	428,400	4
39.นางจรัล ศรีประมวล	ค้าขาย	156,000	6
40.นายสมโภชน์ โยธี	ค้าขาย	120,000	12
41.นายคำรงค์ เป็ยผล	ผู้ซ่อมรถ	120,000	24
42.นายประเสริฐ วันสูงเนิน	โรงกลึง	360,000	10
43.นายสมบูรณ์ ทำเสมอดี	ค้าขาย	1,200,000	30
44.นายศิริวัฒน์ วิวาห์	ผู้ซ่อมรถ	3,600,000	15

ตารางที่ 7 สถานะหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง

เจ้าหนี้	จำนวนลูกหนี้ (ราย)	จำนวนหนี้สิน (บาท)	อัตราดอกเบี้ย
กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง	44	830,000	10 บาท / ปี
ธนาคารพาณิชย์	2	520,000	9.50 บาท / ปี
	2	5,080,000	8 บาท / ปี
	4	16,000,000	7.50 บาท / ปี
	6	9,470,000	MRR+1.50 บาท / ปี
นายทุนนอกระบบ	2	430,000	2 บาท / เดือน
	1	50,000	15 บาท / เดือน
	รวมหนี้สินทั้งสิ้น	32,380,000	

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

จุดเด่น เกิดเวทีเพื่อบริหารและค้นหาคนดี คนที่น่าเชื่อถือ เกิดการรวมตัวกันเพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 / 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ในหมู่บ้านถนนโค้ง เพราะในชุมชนไม่เคยมีคนมาร่วมประชุมพร้อมกันมากมายขนาดนี้ ภาพของคนในชุมชนประชุมร่วมกันโดยไม่แบ่งชนชั้น อาชีพ ทั้งข้าราชการ ประชาชน ผู้ประกอบการ ดำรงร่วมประชุมปรึกษาหารือเสนอข้อบุคคลที่ตนเห็นว่าควรเป็นกรรมการบริหารกองทุน ส่วนใหญ่คนที่ถูกเสนอชื่อจะภูมิใจที่ได้รับเกียรติ ได้รับความไว้วางใจ ทำให้เกิดมิติของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เกิดการประสานงานและเกิดมิตรไมตรีจิตเกื้อกูลต่อกัน ถึงแม้การจัดตั้งกองทุนด้วยระบบวิธีคิดจากส่วนกลางทำให้ชุมชนต้องทำเอกสารจำนวนมากและสลับซับซ้อน แต่ก็เกิดการเรียนรู้และเกิดการตระหนักในความสำคัญของการศึกษาและหาความรู้เพื่อให้ชุมชนและตนเองทำงานได้ อีกด้านคือ สิทธิในการรับเงินกองทุนดังกล่าว รัฐบาลมีเจตจำนงทำให้ทุกหมู่บ้านที่มีความพร้อม โดยการให้ชาวบ้านในชุมชนจัดประชาคมตรวจสอบว่าตนเองมีความพร้อมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินตนเองและตรวจสอบกันเองของชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น

จุดคือ พบว่า การกำหนดระยะเวลากู้ยืมไม่เกิน 1 ปี เป็นข้อจำกัดควรให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและให้หลากหลายไปตามลักษณะอาชีพและวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน แม้ว่าเจตนาของรัฐบาลต้องการให้เกิดการหมุนเวียนแต่อาจไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้กู้และอาจเป็นกับดักแก่ผู้กู้ที่ต้องหันไปกู้ยืมเงินนอกระบบเพื่อให้ทันเวลาใช้คืนกองทุนเพราะเกรงจะเสียสิ่งจะ อีกประการคือ วงเงินที่กำหนดให้กู้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท และถ้าเกินต้องขออนุมัติเป็นรายๆ แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ก่อให้เกิดการบริการสาธารณะ และสร้างรายได้หมุนเวียนในชุมชนเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน แต่ระเบียบดังกล่าวมิได้เปิดทางไว้ให้ ข้อเท็จจริง คือ ผู้ออกแบบต้องการให้เกิดกิจกรรมเล็กๆ มากมายในชุมชน แต่โอกาสการคืนเงินจะยาก เพราะชุมชนขาดอำนาจการซื้อ หากกู้ไปประกอบอาชีพโอกาสที่จะเป็นหนี้สูงจะเกิดขึ้นง่าย รวมทั้งแหล่งเงินทุนนอกระบบอัตราดอกเบี้ยสูงก็จะกลับมาบีบคั้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายนั้นยึดหลักการอันเป็นสาระร่วมกัน ดังนี้

การวางแผนการดำเนินการแบบมุ่งเน้นผลงาน

● ระบบการดำเนินการแบบมุ่งเน้นผลงาน เป็นระบบที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรที่ใช้กับผลงานที่เกิดขึ้นว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร คุ่มค่าน้อยเพียงไร เป็นระบบการทำงานที่ผสมผสานระหว่างการวางแผนการจัดทำงบประมาณและการตรวจสอบติดตามทบทวนผลงาน ซึ่งความสำเร็จของผลงานแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

- ผลลัพธ์ เป็นผลงาน ผลกระทบที่มีต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม (ถูกค้นเป้าหมาย) จากการได้ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการ (ผลผลิต) ที่เกิดจากการดำเนินงานของสมาชิกในระบบ ผลลัพธ์จะตอบคำถามว่าทำไมจึงมีการดำเนินการผลิตหรือให้บริการนั้น

- ผลผลิตหรือผลผลิตหลัก คือสิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปธรรมหรือรับรู้ได้ที่จัดทำหรือผลิตโดยสมาชิกในระบบเพื่อให้บุคคลภายนอกได้ใช้ประโยชน์ ผลผลิตเป็นการตอบคำถามว่าได้รับอะไรจากการดำเนินการผลิตหรือให้บริการหรือจัดซื้อ

การจัดทำระบบการดำเนินการแบบมุ่งเน้นผลงาน

- การวางแผนการดำเนินงานและงบประมาณ
- การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน
- การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง
- การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
- การรายงานผลทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- การบริหารสินทรัพย์
- การตรวจสอบภายใน

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า ทั้ง 3 ด้านคือ ผลโดยตรง, ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม มีผลการประเมินซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

➤ **ผลทางด้านเศรษฐกิจ** ก่อให้เกิดการจัดสรรปัจจัยการผลิต ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปัจจัยการผลิตเหล่านี้ ได้แก่ แรงงาน อันได้แก่ คนในครอบครัวและคนในชุมชนหรือท้องถิ่น ทุน ซึ่งได้แก่ทุนทางวัฒนธรรม อาทิ ภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างมากมาย ที่ดิน อันเป็นปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แต่เดิมและมีอยู่อย่างมากมาย ทำให้เกิดผลประโยชน์มากมาย กล่าวคือ

- **ด้านแรงงาน** ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสเพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพ ทั้งในด้านของความหลากหลายของอาชีพที่แต่เดิมมีเพียงการทำเกษตรกรรมให้มีอาชีพอื่นเพิ่มขึ้น และด้านคุณภาพที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นสามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานได้เพิ่มมากขึ้น การสร้างทางเลือกที่หลากหลายและโอกาสที่เปิดกว้างมากขึ้นทำให้คนในชุมชนเดิมที่เป็นแรงงานอพยพย้ายถิ่นฐาน ได้ลดการเคลื่อนย้ายลงและยังคงอยู่กับชุมชนและท้องถิ่นที่ลักษณะการทำงานมีความมั่นคงในอาชีพมากกว่า อันจะเป็นการช่วยให้แรงงานที่มีคุณภาพและแรงงานที่มีทักษะยังคงอยู่ในชุมชน อันจะก่อให้เกิดผลดีด้านสังคมหลายประการ

- **ทุน** เกิดการใช้ทุนที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิ ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ควบคู่กับเงินทุนที่เกิดจากการสะสมโดยตนเอง หรือโดยชุมชน เช่น กองทุนออมทรัพย์ที่จะเพื่อการผลิต หรือการสนับสนุนจากภาครัฐบางส่วน เช่น กองทุนหมู่บ้าน อันเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการผลิตให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ

● การประกอบการ ผู้ประกอบการมักเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดประโยชน์ในด้านการทำให้กิจการดำรงอยู่ได้ เพราะกิจการในลักษณะนี้จะสร้างขึ้นโดย “ จิตวิญญาน ” ของผู้ประกอบการ แต่ที่พิเศษไปกว่านั้นมักจะมีการเชื่อมโยงเข้ากับ “ จิตวิญญาน ” ของชุมชนเข้าไปด้วย อันแสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สิ่งนี้จะกลายเป็นความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นในอนาคต

➤ ผลทางด้านสังคม กองทุนหมู่บ้านมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและจะให้ประโยชน์กับคนในชุมชนหลายประการ กล่าวคือในการดำเนินงานต้องอาศัยความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นค้ำจุนและเป็นพื้นฐานที่สำคัญก่อน แล้วจึงผสมผสานองค์ความรู้ที่ได้มาจากที่อื่นๆ อาทิ วิถีคิดและกระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ กระบวนการและวิธีการในการผลิต ระบบการจัดการการตลาด การเงิน การบัญชี และการบริหารการจัดการสมัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้อง และยังก่อให้เกิดการถักทอสายใยของคนในชุมชนที่เคยหายไปในช่วงที่ผ่านมา อันเป็นผลเนื่องมาจากการอพยพแรงงานของคนหนุ่มสาวจากชนบทไปสู่เมือง จนในชุมชนเหลือแต่เพียงผู้สูงอายุและเด็ก ให้กลับมา มีความสัมพันธ์ดังเช่นครอบครัวในอดีต โดยที่คนรุ่นหนุ่มสาวได้กลับมาใช้ชีวิตในหมู่บ้านโดยมีกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ อันเป็นผลให้ผู้สูงอายุไม่ต้องอยู่บ้านตามลำพังกับเด็ก ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการผูกพันจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และสิ่งนี้จัดเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของความเข้มแข็งของชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต กองทุนหมู่บ้านจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น เกิดกิจกรรมที่แต่ละฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างคนในชุมชน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ผลจากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ทั้ง 3 กลุ่มอาชีพ คือ การเกษตรกรรม, การค้าขายและการบริการ ในหมู่บ้านถนนโค้ง สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพเกษตรกรรม แยกออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

3.1.1 การเลี้ยงโคเนื้อและโคนม

ในการเริ่มกิจการเลี้ยงโคเนื้อและโคนม จำเป็นต้องมีเงินลงทุนค่อนข้างสูง เพราะการเลี้ยงโคเนื้อและโคนม หากมีความต้องการให้มีรายได้อย่างสม่ำเสมอและพอเพียงกับรายจ่ายนั้น จำนวนโคเนื้อและโคนมในขั้นต้นที่ต้องการทำการเลี้ยงดู คือ 4 ตัว โดยต้นทุนในการเริ่มกิจการเลี้ยงโคเนื้อและโคนม โดยประมาณ ดังนี้

- พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ โคเนื้อและ โคนม ราคาตัวละ 8,000 – 20,000 บาท
- ค่าคอกวัว (สำหรับเลี้ยงวัว 4 ตัว) ประมาณ 15,000 บาท
- ค่าคอกรีดนม (ในกรณีเลี้ยงโคเนื้อ ไม่มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้) ประมาณ 20,000 บาท
- ค่าเครื่องรีดนมวัว ราคาเครื่องละประมาณ 12,000 บาท
- ค่าอุปกรณ์, อาหารข้น, อาหารหยาบ, ยาบำรุงและวัคซีน ประมาณ 30,000 บาท

➤ การดูแลสุขภาพโคเนื้อและโคนม

ปัญหาเรื่องสุขภาพโคเนื้อและโคนมเป็นปัญหาหลักในการดูแลซึ่งปัญหาที่พบของสมาชิกผู้เลี้ยงวัว ของหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” คือ

- โรคเต้านมอักเสบ
สาเหตุเกิดจาก การรักษาความสะอาดของอุปกรณ์รีดนมวัว, คอกรีดนมวัว, การขาดความรู้และทักษะการรีดนมวัวที่ถูกต้อง
- โรคไข้เห็บ
สาเหตุเกิดจาก แมลง ซึ่งพาหะของโรค คือ เห็บ
- โรคเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์
สาเหตุเกิดจาก ความไม่สมบูรณ์ของตัวโคเนื้อและโคนมเอง ซึ่งเกิดจากการให้อาหาร ไม่ครบตามหลักโภชนาการ ทำให้สุขภาพของโคเนื้อและโคนมไม่แข็งแรง

- โรคท้องอืดในโคเล็ก
สาเหตุเกิดจาก การให้อาหารที่ชื้นมากเกินไป
- โรคไข้ขาแข็ง หรือ ปอดบวม
สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอากาศและวัฏดาบฝนมาก

➤ การบริหารค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโคเนื้อและโคนม

ในการเลี้ยงโคเนื้อและโคนม มีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนค่อนข้างสูง ถึงร้อยละ 70 ของรายได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ ในแต่ละเดือน ประกอบด้วย

- ค่าอาหารข้น และ อาหารหยาบ	40%
- ค่าจัดการแปลงหญ้าและค่าฟาง	10%
- ค่าไฟฟ้า	5%
- ค่าแรงงาน	5%
- ค่าผสมเทียม, ยาบำรุง และวัคซีน	5%
- ค่าซ่อมแซมโรงเรือนและอุปกรณ์	5%

➤ คุณภาพน้ำนมดิบ (โคนม)

การรักษาคุณภาพน้ำนมดิบให้มีคุณภาพที่ดี จะทำให้สมาชิกผู้เลี้ยงโคนมมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการรับซื้อน้ำนมดิบ จะใช้เกณฑ์ในการกำหนดราคาตามคุณภาพของน้ำนมดิบ ดังนี้

- เกรด 1	ราคา 11.70 บาท
- เกรด 2	ราคา 11.50 บาท
- เกรด 3	ราคา 11.30 บาท
- เกรด 4	ราคา 11.10 บาท

➤ การจัดการแปลงหญ้า

สมาชิกผู้เลี้ยงโคเนื้อและโคนมจำเป็นต้องมีแปลงหญ้าที่เหมาะสมกับจำนวนของโคเนื้อและโคนมที่ดูแล เพราะจะช่วยลดต้นทุนในการจัดซื้ออาหารหยาบ เช่น หญ้าหมัก และ ฟาง ได้เป็นจำนวนมาก

➤ อาหารชั้น

การเลี้ยงโคเนื้อและโคนม อาหารชั้นถือเป็นต้นทุนหลักของสมาชิกผู้เลี้ยงวัว ดังนั้นการจัดการที่ดีในด้านนี้จึงทำให้ต้นทุนในการดูแลวัวเกี่ยวกับอาหารชั้นลดลงมาก ส่งผลให้สมาชิกผู้เลี้ยงวัวมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

➤ ปัญหาที่มีในปัจจุบันและแนวทางแก้ปัญหาที่กลุ่มเสนอแนะ

- **ปัญหาด้านการเงิน** การเริ่มกิจการเลี้ยงโคเนื้อและโคนมต้อง

ใช้เงินทุนสูง

แนวทางแก้ปัญหา สมาชิกที่มีเงินทุนน้อย ควรเริ่มกิจการจากการซื้อลูกโคเนื้อและโคนมมาเลี้ยง เนื่องจากลูกโคเนื้อและโคนมมีราคาถูกกว่า พ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ และควรจะมีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพอื่นด้วย เพื่อให้เป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลโคเนื้อและโคนมในระยะแรก เนื่องจากการเลี้ยงโคเนื้อและโคนมในระยะแรกๆ จะยังไม่ก่อให้เกิดรายได้แก่สมาชิกผู้เลี้ยงโคเนื้อและโคนม ซึ่งสำหรับโคเนื้อนั้นขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของวัว โดยปกติจะให้เวลาประมาณ 1 ปี จึงจะสามารถนำรายได้มาให้แก่สมาชิกผู้เลี้ยงโคเนื้อ ส่วนโคนมนั้น โดยปกติจะใช้ระยะเวลาประมาณ 2 ปี จึงจะสามารถรีดนมขายได้ทุกวัน ซึ่งก็จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกผู้เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ (หากเป็นพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ จะใช้ระยะเวลาเพียง 3 - 6 เดือน ก็จะสามารถรีดนมวัวได้ แต่ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง)

- **ปัญหาสุขภาพของวัว** โรคในวัวที่พบบ่อย คือ โรคเดินมอ๊กเสบ, โรคไข้หีบ , โรคเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์, โรคท้องอืด และโรค ใช้ขามแข็ง

แนวทางการแก้ปัญหา

- **โรคเดินมอ๊กเสบ** หมั่นทำความสะอาดคอกวัวและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยใช้ขามาเช็ดล้างคอกวัวและอุปกรณ์ และควรใช้ขามุ่มหัวนมโค (โคนม) หลังจากการรีดนมทุกครั้ง

- **โรคไข้หีบ** กำจัดเห็บและแมลงบนคอกวัว โดยการพ่นยาฆ่าเห็บทุกเดือน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือพ่นเมื่อพบเห็นเห็บในตัวโคเนื้อและโคนม

- **โรคเกี่ยวกับระบบสืบพันธุ์** ในกรณีที่เกิดจากตัวโคเองแก้ไขได้ยาก แต่หากเป็นกรณีที่เกิดจากความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย สามารถแก้ไขได้โดย การให้อาหารที่มีแร่ธาตุและสารอาหารที่ครบถ้วน หรือการฉีดฮอร์โมนเพศกระตุ้นการตกไข่

- โรคท้องอืด ส่วนมากพบในโคเล็ก แนวทางการแก้ไข ควรศึกษาวิธีการเลี้ยงโคเล็กที่ถูกต้อง และไม่ควรให้อาหารข้นมากเกินไป เนื่องจากระบบการย่อยอาหารของโคเล็กยังไม่สมบูรณ์

- โรคไข้มาลาเรีย สาเหตุเกิดจากวัฏดาบฝน ดังนั้น ควรมีคอกพักให้วัวได้หลบฝนอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนวัวในคอก

● **ปัญหาด้านค่าใช้จ่าย** จากประสบการณ์ที่นำมาแลกเปลี่ยนกันของสมาชิกผู้เลี้ยงวัว พบว่ามีปัญหาทางด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ค่าอาหารข้น และ อาหารหยาบ	40%
- ค่าจัดการแปลงหญ้าและค่าฟาง	10%
- ค่าไฟฟ้า	5%
- ค่าแรงงาน	5%
- ค่าผสมเทียม, ยาบำรุง และวัคซีน	5%
- ค่าซ่อมแซมโรงเรือนและอุปกรณ์	5%

แนวทางแก้ไขปัญหา ค่าใช้จ่ายในบางรายการสามารถลดจำนวน

ลงได้ คือ

- อาหารข้น และ อาหารหยาบ ควรศึกษาเรื่องราคาของวัตถุดิบแต่ละชนิดที่จะนำมาผสมเป็นอาหารข้นว่า ณ.ปัจจุบันมีราคาเท่าไร เนื่องจากราคาของวัตถุดิบจะมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นและลดลงตามสถานการณ์ ดังนั้น วัตถุดิบไม่จำเป็นต้องใช้ชนิดเดิมเสมอไป อาจหันมาใช้วัตถุดิบที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกัน สามารถทดแทนกันได้ และมีราคาถูกกว่า จะทำให้สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหารข้น และอาหารหยาบไปได้

- การจัดการแปลงหญ้าและค่าฟาง ควรมีการกำหนดจำนวนวัวในแต่ละคอกให้เหมาะสมกับขนาดแปลงหญ้าที่มีอยู่เอง เนื่องจากหากมีจำนวนวัวมากเกินไปจะทำให้มีหญ้าไม่เพียงพอสำหรับใช้เป็นอาหารวัว จึงต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการจัดซื้อฟางอัดฟ่อน ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง

- ค่าแรงงาน หากเป็นกิจการขนาดเล็ก ก็ไม่จำเป็นต้องมีการจ้างแรงงานเพิ่ม อาจทำในลักษณะของธุรกิจภายในครอบครัว เพื่อเป็นการลดต้นทุนด้านค่าแรงงาน ดังนั้น ควรมีการฝึกฝน บุตรหลานในแต่ละครอบครัวให้สามารถช่วยงาน และดูแลวัวได้

- ค่ายารักษาโรคและการผสมเทียม ไม่ควรแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ควรใช้วิธีป้องกันโรคแทน เพราะหากคำนวณค่าใช้จ่ายในการป้องกันโรคแล้ว พบว่า มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการรักษาโรคค่อนข้างมาก

● **ปัญหาด้านคุณภาพน้ำนมดิบ (โคนม)** คุณภาพน้ำนมดิบของสมาชิกผู้เลี้ยงวัวบางรายไม่ได้ตามมาตรฐาน ทำให้ราคาที่ได้รับค่อนข้างต่ำ ส่งผลต่อผลกำไรที่ได้รับลดน้อยลงตามไปด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหา ควรหมั่นทำความสะอาดคอกวัวและอุปกรณ์รีดนมวัวอย่างสม่ำเสมอ และทำการฆ่าเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อนรีดนมทุกครั้ง และหลังจากรีดนมเสร็จแล้วควรจัดส่งน้ำนมดิบให้ศูนย์รับซื้อน้ำนมดิบในทันที เนื่องจากหากตั้งทิ้งไว้นานเกินไป จะส่งผลให้แบคทีเรียในน้ำนมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้น้ำนมมีคุณภาพไม่ดี

● **ปัญหาด้านการจัดการแปลงหญ้า** ในฤดูแล้ง อากาศร้อนทำให้ไม่มีหญ้าสดในปริมาณเพียงพอสำหรับเป็นอาหารวัว

แนวทางการแก้ไขปัญหา ควรมีการวางแผนในการจัดเก็บรักษาหญ้าด้วยวิธีการหมัก หรือทำหญ้าแห้งเพื่อเก็บไว้เป็นอาหารสำหรับวัวในฤดูแล้ง (อ้างอิงในภาคผนวก ๓)

3.1.2 การทำสวนน้อยหน้า

➤ การจัดหาและจัดเตรียมต้นกล้าน้อยหน้า เกษตรกรชาวสวนน้อยหน้าจะหาซื้อต้นกล้าน้อยหน้าได้จากที่น้องสมาชิกของหมู่บ้านถนนโค้งที่เพาะกล้าน้อยหน้าขาย ซึ่งเป็นการอุดหนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน และยังทำให้ได้ต้นกล้าน้อยหน้าที่มีคุณภาพ ราคาถูก

➤ ระยะห่างของการปลูกน้อยหน้า ควรมีระยะห่างประมาณ 4 X 4 เมตร หรือประมาณ 100 ต้น ต่อพื้นที่ 1 ไร่ (400 ตารางวา) เนื่องจากระยะห่างขนาดนี้จะทำให้ต้นน้อยหน้าไม่แย่งสารอาหารกัน และยังทำให้รถไถเล็กสามารถไถพรวนดินระหว่างแถวของน้อยหน้า และทำการไถตัดได้สะดวก

➤ การบำรุงและการให้ปุ๋ย การใส่ปุ๋ยให้น้อยหน้าส่วนมากเกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยคอกที่เป็นปุ๋ยขี้ไก่ผสมแกลบเล็กน้อย ในปริมาณ 1 / 2 กิโลกรัม ต่อน้อยหน้า 1 ต้น ปัจจุบันได้มีเกษตรกรบางรายหันมาใช้ปุ๋ยอามิ (ปุ๋ยหมักชีวภาพ) ราคาถูกรวมพื้นที่ที่สวนน้อยหน้า เพื่อเป็นการบำรุงดิน คอก และผลของน้อยหน้า ในปริมาณ 1 ต้น ต่อ พื้นที่สวนน้อยหน้า 5 ไร่

➤ การตัดแต่งกิ่งน้อยหน้า ควรตัดแต่งกิ่งน้อยหน้าให้เป็นทรงพุ่มแคบ ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บผลผลิตได้ง่าย การตัดแต่งกิ่งน้อยหน้านิยมทำกันในช่วงปลายเดือน พฤศจิกายน - ปลายเดือนธันวาคม หากต้องการให้มีผลผลิตออกนอกฤดูก็สามารถทำได้ด้วยการตัดแต่งกิ่งทันทีหลังจากเก็บผลผลิตในรุ่นแรกหมด (แต่การทำน้อยหน้านอกฤดู เกษตรกรมักไม่ค่อยนิยม เนื่องจากการที่เราไปเร่งผลผลิตให้ออกมาๆ จะส่งผลให้ดินน้อยหน้าโทรมเร็วและมีระยะเวลาในการเก็บผลผลิตสั้นลง รวมทั้งในการเก็บผลผลิตแต่ละครั้งจะได้ปริมาณน้อยลงตามไปด้วย)

➤ การป้องกันเพลี้ยแป้ง เกษตรกรส่วนมากนิยมใช้สารเคมีฉีดพ่น ในช่วงที่น้อยหน้ากำลังเป็นผลเล็กๆ ขนาดเท่าหัวนิ้วมือ แต่ก็ไม่ค่อยได้ผลมากนัก เนื่องจากมักจะมีฝนตกลงมาชะล้างสารเคมี เกษตรกรจึงใช้วิธีล้างเพลี้ยที่ติดอยู่กับผลน้อยหน้าด้วยน้ำสะอาดในช่วงเวลาที่เก็บผลผลิตแทน ในปัจจุบันได้มีเกษตรกรบางรายหันมาใช้พืชผักสมุนไพรในการป้องกันเพลี้ยแป้ง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และใช้ได้ผลค่อนข้างมาก แต่ยังไม่ได้รับความนิยมนัก เนื่องจากไม่มีขายในท้องตลาด เกษตรกรไม่มีความพร้อมในด้านต่างๆ มากพอต่อการปรุงส่วนผสมและหมักไว้ใช้งาน โดยเฉพาะกับเกษตรกรที่มีพื้นที่สวนน้อยหน้าจำนวนมาก

➤ การเก็บผลผลิต ควรเก็บในช่วงที่น้อยหน้าแก่จัด เพราะน้อยหน้าจะมีรสชาติหวาน และทำให้น้อยหน้ามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ส่งผลต่อราคาที่จะสูงตามไปด้วย

➤ ปัญหาที่มีในปัจจุบันและแนวทางแก้ปัญหาที่กลุ่มเสนอแนะ

● ปัญหาด้านราคผลผลิต ส่วนมากพบว่าเกิดจากการที่ราคาของน้อยหน้าในช่วงแรกๆ ค่อนข้างสูง ทำให้เกษตรกรบางรายรีบเก็บผลผลิตแม้ยังไม่แก่จัด ทำให้ไม่ได้มาตรฐานตามที่ตลาดทั้งในและต่างประเทศต้องการ ราคาจึงลดลง ต่อมาเมื่อถึงช่วงที่มีผลผลิตออกมามากๆ ทำให้ราคายิ่งลดลงไปอีก

แนวทางแก้ไขปัญหา ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างฤดูกาลของมะม่วง และฤดูกาลของน้อยหน่า เกษตรกรไม่ควรเร่งรีบเก็บผลผลิตในขณะที่ยังไม่แก่จัด แต่ควรรักษา ระดับคุณภาพและมาตรฐานไว้ เพื่อพุงราคาให้ไม่ตกต่ำจนเกินไป

- ปัญหาเรื่องฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ในช่วงที่น้อยหน่ากำลัง ออกดอกบานสะพรั่ง เกษตรกรมักประสบกับปัญหาฝนแล้ง ไม่ตกตามฤดูกาล ส่งผลให้ดอก น้อยหน่าร่วง ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณน้อยลง

แนวทางในการแก้ไขปัญหา เกษตรกรจะทำการสูบน้ำบาดาล หรือน้ำจากคลอง รดดินน้อยหน่าเพื่อช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับดินและดอกของน้อยหน่า

- ปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรส่วนมากมักจำหน่าย ผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นจึงทำให้ราคาค่อนข้างต่ำกว่าปกติ

แนวทางการแก้ไขปัญหา เกษตรกรควรรวมกลุ่มกันและ รวบรวมผลผลิตและจัดตั้งตัวแทนในการจัดส่งผลผลิตไปขาย เพื่อจะได้ราคาที่ดีกว่าการขายผ่าน พ่อค้าคนกลาง และช่วยกันจัดหาตลาดในการจัดส่งทั้งในและต่างประเทศ

(อ้างอิงในภาคผนวก ฅ)

3.2 อาชีพค้าขาย

3.2.1 การจำหน่ายพันธุ์ไม้

- การขายพันธุ์ไม้ ในการขายพันธุ์ไม้แต่ละชนิดย่อมมีวิธีการ ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นควรมีการศึกษาถึงวิธีการขายพันธุ์ไม้แต่ละชนิดอย่างถูกต้องเพื่อ คุณภาพที่ดีของพันธุ์ไม้

- การจำหน่ายพันธุ์ไม้ เนื่องจากพันธุ์ไม้มีหลากหลายชนิดทั้งไม้ดอก - ไม้ประดับ, ไม้ผล และ ไม้ยืนต้น ซึ่งก็จะมีทั้งที่ขายพันธุ์เอง และ ไปรับจากแหล่งผลิตมาจำหน่าย อีกทีหนึ่ง ดังนั้นต้นทุนของพันธุ์ไม้แต่ละชนิดจึงแตกต่างกันออกไป แต่ในการจำหน่ายจะไม่คิด กำไรมาก เนื่องจากจะทำให้ขายได้ในปริมาณที่น้อย หากเป็นพันธุ์ไม้ที่ทำการขายพันธุ์เองก็จะขาย ในราคาข่อมเขา ถูกค้าสามารถต่อรองราคาได้มาก นอกจากนี้ยังมีบริการจัดส่งให้ฟรีในบริเวณพื้นที่

ใกล้ๆ แต่หากเป็นพื้นที่ไกลๆ ก็จะคิดค่ารถ ค่าน้ำมันและค่าแรงงานเพิ่ม หากลูกค้ารายใดต้องการให้ปลูกให้และจัดคอกแคว่สวน ก็จะมีบริการด้านนี้ให้เช่นกัน โดยคิดในราคาข่อมเขาเช่นกัน

➤ ปัญหาที่มีในปัจจุบันและแนวทางแก้ปัญหาที่กลุ่มเสนอแนะ

ปัญหาที่พบมากในปัจจุบัน คือ ด้านราคา เนื่องจากมีผู้ที่หันมาประกอบอาชีพจำหน่ายพันธุ์ไม้มากขึ้น ทำให้ราคาจำหน่ายค่อนข้างแตกต่างกันมาก บางรายก็ขายแพงจนเกินไป เมื่อลูกค้าทราบก็จะบอกต่อกันไปทำให้ไม่สามารถขายต้นไม้ได้ในปริมาณที่ควรจะเป็น และอีกปัญหาหนึ่งคือ มีผู้จำหน่ายพันธุ์ไม้บางราย มารับพันธุ์ไม้จากเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงในราคาส่ง แล้วนำไปจำหน่ายในราคาที่เพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

- มีการรวมกลุ่มกันตั้งราคากลางในการจำหน่ายพันธุ์ไม้แต่ละชนิด เพื่อให้มีระดับมาตรฐานราคาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด
- ไม่รับพันธุ์ไม้ของเพื่อนบ้านที่เป็นผู้ผลิตเองไปขายในราคาที่สูงเกินไป และควรเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยการแนะนำลูกค้าที่ต้องการพันธุ์ไม้ที่มีเพื่อนบ้านผลิตอยู่ และให้ลูกค้าได้ไปซื้อถึงแหล่งผลิต ในราคาที่ข่อมเขา
- ให้บริการคำแนะนำ - ปรึกษา ในการปลูกและการดูแลรักษา

ที่ถุกวิธี แก่ถุกคำ

(อ้างอิงในภาคผนวก ฉ)

3.2.2 จำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด

การขายสินค้าประเภทนี้ ส่วนมากจะขายอยู่ที่บ้าน โดยการใช้พื้นที่หน้าบ้านจัดเป็นร้านค้า เป็นการใช้เวลาว่างและพื้นที่ใช้สอยให้เกิดประโยชน์ ส่วนมากมักจะทำควบคู่กับการประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนวิธีการขายก็จะคล้ายๆ กัน คือ การซื้อสินค้าเข้าร้านในราคาถูก ซื้อครั้งละหลายๆ โดยซื้อจาก ซุปเปอร์มาร์เก็ตขนาดใหญ่ เช่น โลตัส, แม็คโคร และบิ๊กซี เป็นต้น เพื่อเป็นการประหยัดเวลาและสะดวกในการเลือกซื้อ ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน และขนมคบเคี้ยวประเภทต่างๆ

ในกิจการนี้ไม่พบว่ามีปัญหาใดๆ เนื่องจากส่วนมากจะประกอบเป็นรายได้เสริมและทำเป็นร้านเล็กๆ เท่านั้น และจะขายให้กับเพื่อนบ้านในชุมชนเป็นส่วนใหญ่

(อ้างอิงในภาคผนวก ค)

3.3 อาชีพการบริการ (ด้านช่าง)

อาชีพบริการ (ด้านช่าง) มี 3 ประเภท คือ ผู้ช่วยช่างเทคนิค, ช่างกลึง และช่างอะไหล่รถยนต์ ซึ่งเป็นการบริการด้านรถยนต์เหมือนกัน แต่แตกต่างกันที่ลักษณะของการให้บริการ ซึ่งส่งผลคือ ทำให้ไม่ต้องแย่งลูกค้ากันเอง และยังสามารถช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมซึ่งกันและกันได้ด้วย อาจจะเป็นการแนะนำลูกค้าที่มาใช้บริการ ซึ่งมีความต้องการในการใช้บริการในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากบริการของเรา ซึ่งถือเป็นธุรกิจแบบครบวงจรในระดับชุมชน อีกทั้งในด้านทำเลที่ตั้งก็มีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก เนื่องจาก หมู่ที่ 8 “บ้านถนนโค้ง” ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีอาณาเขตติดกับถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักในการเดินทางสู่ภาคอีสาน และเข้าสู่กรุงเทพมหานคร อีกทั้งประชากรในหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” และในละแวกใกล้เคียง โดยส่วนมากยังประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม และแทบทุกครัวเรือนก็มีรถยนต์ใช้อย่างน้อยครอบครัวละ 1 คัน ทำให้กิจการสามารถดำเนินไปได้เรื่อยๆ และสามารถเติบโตได้อีกมากในอนาคต

(อ้างอิงในภาคผนวก ค)

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

4.1.1 การเกิดกองทุน

ประชาชนในหมู่บ้าน “ถนนโค้ง” ได้ร่วมมือกันในการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ตามขั้นตอน ดังนี้

- สร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

- สร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชนในการเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนของหมู่บ้าน“บ้านถนนโค้ง”

- สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ทราบนโยบาย กลไกแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

- สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

- **เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน**

จัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่าเทียมกัน ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

- องค์ประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ซึ่งมีจำนวน 125 ครัวเรือน

- ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง

- เลือกคณะกรรมการกองทุนในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

- เลือกคนดีมีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มี

ลักษณะต้องห้าม ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

- **จัดทำระเบียบข้อบังคับ**

เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและประชาชนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”

- **จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ”**

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกร่วมกันดำเนินการตาม

ระเบียบที่วางไว้ เช่น

- การรับสมาชิก

- การระดมทุน

- การจัดทำระบบบัญชี

- การจัดระบบตรวจสอบ

- การมอบหมายภารกิจ และ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุน

- อื่นๆ

● การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล

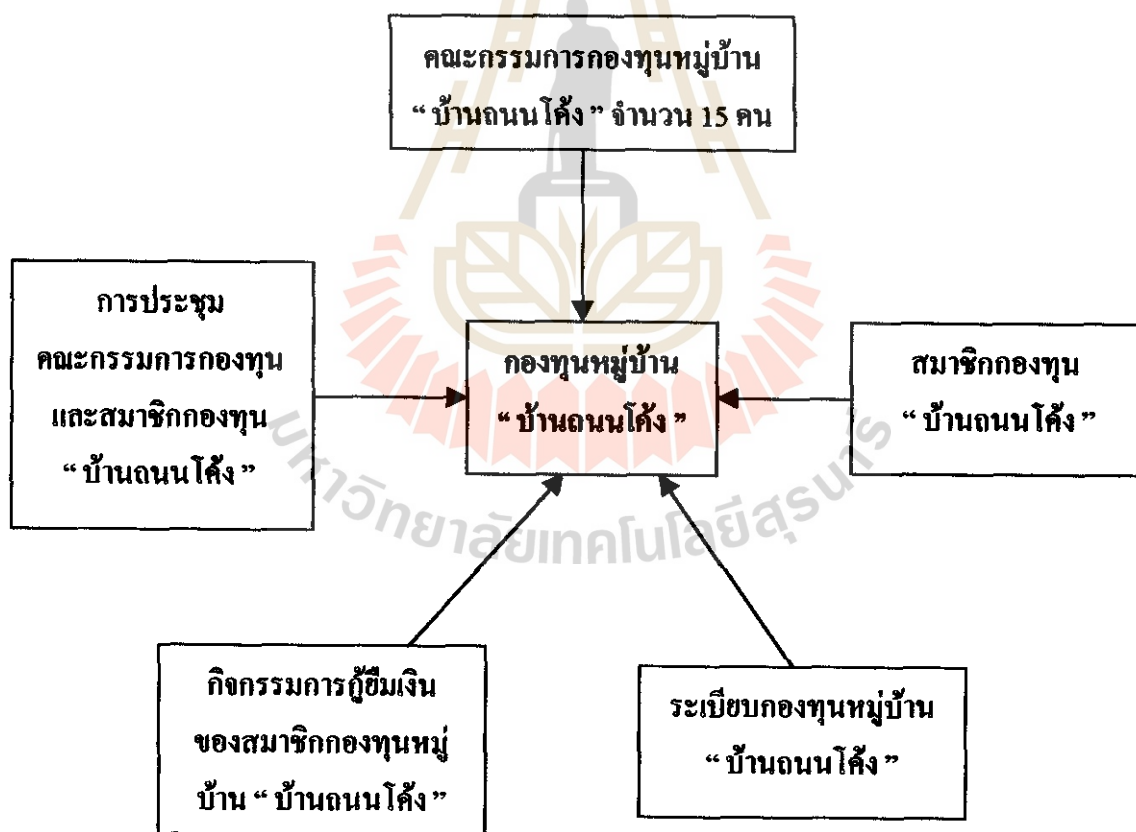
- ขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” โดยจัดทำตามแบบ กทบ.2 ขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

- ขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” และดำเนินการเปิดบัญชีเงินสะสมกองทุนและบัญชีเงิน 1 ถิ่นบาท กับทางธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง

- ประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านในด้านต่างๆ
- รับการจัดสรรเงิน

(อ้างอิงในภาคผนวก ๓)

4.1.2 ระบบการบริหารกองทุน

แผนภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง”

การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” มีการบริหารงานที่ดี คือ มีการวางแผน มีความถูกต้อง มีความเป็นกลาง มีการประสานงาน มีการติดตามตรวจสอบ การมีส่วนร่วมของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในชุมชน และมีการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านโดยยึดหลักการตามแนวทางของการบริหารงานดังนี้

● การบริหารงานแบบธรรมรัฐ

- หลักนิติธรรม
- หลักคุณธรรม
- หลักความโปร่งใส
- หลักความมีส่วนร่วม
- หลักความรับผิดชอบ
- หลักความคุ้มค่า

กิจกรรมการส่งเสริมให้การบริหารดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ประสบผลสำเร็จ จะใช้กระบวนการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อชาวบ้านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในหนึ่งไตรมาส ให้มีการจัดเวทีอย่างน้อย 2 เวที เพื่อนำบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุน ทั้งคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านรวมไปถึงพัฒนากรประจำตำบลพญาเย็น และผู้ใหญ่บ้านพร้อมทั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ดังนี้

เวทีที่ 1 เป็นเวทีการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการกองทุนหรือผู้นำชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนหมู่บ้านจากระดับหนึ่งขึ้นไปสู่อีกระดับหนึ่ง เช่น จากที่ไม่สนใจ ไม่พร้อมเข้าร่วมโครงการกองทุนให้มีความสนใจที่จะเข้าร่วม และจากสนใจเข้าร่วมโครงการกองทุนแต่ไม่ผ่านการประเมินให้สามารถดำเนินการจนผ่านการประเมิน หรือจากที่ผ่านการประเมินสามารถตั้งกองทุนในชุมชนหมู่บ้านได้ไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

เวทีที่ 2 เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มประชาชนระดับบุคคล หรือกลุ่มองค์กรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ ที่เสนอเรื่องขอกู้เงินจากกองทุนทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และไม่ผ่านการอนุมัติให้กู้ เป้าหมายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ เขียนโครงการขอกู้เงิน จากยังไม่ผ่านการอนุมัติให้ผ่านการอนุมัติ และกลุ่มที่ได้รับอนุมัติแล้วให้มีความรู้ความสามารถบริหารจัดการเงินที่กู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คำว่า “ เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง ” เป็นที่นิยมนกันอย่างแพร่หลายไปทั่วประเทศ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประเทศเราประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จนเกิดยุคที่เรียกว่ายุคไอเอ็มเอฟขึ้น จนถึงปัจจุบันกระแสของการเปลี่ยนแปลงได้เคลื่อนมาสู่การเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย ฝ่าย ได้เรียกร้องให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง และดำเนินตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น ทำให้กระแสแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็งได้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับแนวดำเนินการของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาในชุมชน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินนโยบายกองทุนหมู่บ้าน นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลการดำเนินนโยบายดังกล่าวจะเห็นว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนอย่างมากมาย “ บ้านถนนโค้ง ” ตระหนักในเรื่องนี้เช่นกัน โดยคณะกรรมการและสมาชิกภายในชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในการพัฒนาชุมชนของเราให้เป็นชุมชนน่าอยู่ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี และมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ก่อนอื่นเราต้องพัฒนาทรัพยากรอันสำคัญที่เรามีอยู่ อันได้แก่สมาชิกภายในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” ก่อน เนื่องจากว่าคนคือพลังอำนาจทางสังคม เป็นกำลังสำคัญในการกำหนดทิศทางของชุมชนเอง เพราะในสภาวะปัจจุบันนี้ พลังที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่เป็น ไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายรวมทั้งสมาชิกภายในชุมชนเอง ในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนท้องถิ่น ควรจะต้องมีการประสานงานทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน และสนับสนุนให้ภาคประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาชุมชน นั่นคือ การสร้างการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในชุมชนให้มากที่สุด โดยการสนับสนุนให้สมาชิกภายในชุมชนได้คิดเอง ทำเอง และจัดการกับปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีภาครัฐบาลเข้าไปเป็นผู้สนับสนุนให้คำแนะนำ

เงินกองทุนหมู่บ้านจำนวน 1 ล้านบาท เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” มีการเสริมสร้างสำนึกในความเป็นชุมชนและท้องถิ่น กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือฤกษ์ประ โยชน์ต่อผู้คือยโอกาสในหมู่บ้าน มีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในท้องถิ่น มีการพัฒนากองทุนหมู่บ้านร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีความมั่นคง จนทำให้

ท้องถิ่นมีขีดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน สามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาและการเรียนรู้

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน“บ้านถนนโค้ง” ชี้นำหลักในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ดังนี้

- ชี้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงหรือเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นปรัชญานำทางเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างทีมงาน แนะนำทำความเข้าใจกับสมาชิก ให้รู้จักความพอคือ ความพอประมาณ ทางสายกลางในภาคการบริโภค มีขีดความสามารถ ภาคการผลิตภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และรวมกลุ่มอาชีพตลาดจำหน่ายผลผลิต

- การกิจและการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยจิตสำนึก มีการวิเคราะห์ ข้อมูล พื้นที่ล้าหลัง ปานกลาง ก้าวหน้า กำหนดเป้าหมายและกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำมาหากิน หรือทำมาค้าขาย มีการติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อปรับทิศทางสู่เป้าหมายด้วย ศักยภาพและโอกาส ลดข้อจำกัดและจุดอ่อน โดยมีประชาชนเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้และพัฒนา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์

- การตั้งปณิธานหรือความมุ่งมั่นอันสูงสุด ประสานงานกับทุกฝ่ายให้ ร่วมปฏิบัติงานอย่างมีอุดมการณ์ ชี้นำผลสัมฤทธิ์ของงาน ซึ่งรวมถึงผลลัพธ์และผลผลิต โดยสร้าง จิตใจร่วมด้วยบันทึกแห่งความทรงจำ หรือข้อตกลงร่วมกันว่าจะคิดช่วยเหลือคนในหมู่บ้านให้ ทั้งหมดจะช่วยเหลือลดจำนวนคนจน เป็นต้น

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง

“ บ้านถนนโค้ง ” เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ปลอดภัย การซื้อสิทธิ์ขายเสียง ปลอดภัยสภาพคิดทุกประเภท มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของ ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่ง “ บ้านถนนโค้ง ” พัฒนาตนเองให้เป็นชุมชนเข้มแข็งโดยผ่านกระบวนการ เวทีชาวบ้าน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและขยายกิจกรรมต่อเนื่องต่างๆ อีก ได้เรียนรู้ศึกษา จากคนทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อนำมาปรับปรุงชุมชนของตนเอง มีการพัฒนาตนเองอยู่ เสมอ รางวัลแห่งความสำเร็จที่ได้รับคือ การได้รับรางวัลให้เป็นหมู่บ้านปลอดภัยสภาพคิดถึง 2 ปีซ้อน

ลักษณะโดยรวมของ “ บ้านถนนโค้ง ” ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ของคำว่า ชุมชน เข้มแข็ง เนื่องจากกระบวนการคิด การตัดสินใจ ยังขาดกลไกการประสานงานและการเข้ามามี ส่วนร่วมของประชาชนกับงานพัฒนาชุมชน ฉะนั้นภารกิจสำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้ประชาชนได้

เห็นความสำคัญว่าการพัฒนาชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยเสนอ ช่วยกำหนดทิศทางการบริหารชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาได้ขับเคลื่อนไปอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกันทั้งในส่วนของชุมชนและหน่วยงานสนับสนุน

ปัจจุบัน “ บ้านถนนโค้ง ” กำลังดำเนินไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยมีการรวมกลุ่มแกนนำ เครือข่าย ที่มีแนวคิด มีกิจกรรมที่น่าเสนอความคิดของชุมชนที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 4.1

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีส่วนในการทำหน้าที่แก้ไขหรือประสานความเข้าใจกันเมื่อสมาชิกมีความขัดแย้ง และผู้ที่เป็นแกนหลักในการประนีประนอมของชุมชน คือ ประธานกองทุนหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน ในด้านการสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อชุมชนนั้นส่วนใหญ่แล้วเป็นความคิดริเริ่มของคณะกรรมการเองและต้องทำด้วยตัวเองอย่างแก่สมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนก่อนจึงจะสามารถขอความร่วมมือในด้านต่างๆ ได้

- การทำงานเป็นทีมในชุมชน คณะกรรมการจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันก่อนเสมอ หลังจากการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วกรรมการส่วนใหญ่สามารถทำงานตามที่ได้มีการแบ่งความรับผิดชอบได้ดีพอสมควร

- การบริหารจัดการในชุมชน ส่วนใหญ่กรรมการที่รับผิดชอบฝ่ายต่างๆ จะมีความสามารถและชำนาญด้านนั้นๆ มากกว่าสมาชิกหรือกรรมการคนอื่น และมักไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ระหว่างกรรมการด้วยกัน เมื่อได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านใดแล้วก็จะรับผิดชอบด้านนั้นไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกันใหม่ ซึ่งด้านการบริหารงานบุคคลส่วนใหญ่กรรมการจะมีความขัดแย้งบ้างในเรื่องส่วนตัวเกี่ยวกับการทำมาหากินหรือผลประโยชน์ แต่ในเรื่องส่วนรวมแล้วมักไม่มีการขัดแย้งกัน

- ส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในชุมชนจะมีความสัมพันธ์เหนียวแน่นใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เป็นกลุ่มบ้านเรือนที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือด ซึ่งรุ่นปู่ย่าตายายเป็นพี่น้องกันแต่แยกบ้านออกไป เมื่อมีลูกมีหลานมากขึ้นจึงเกิดเป็นกลุ่มบ้านเรือนที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน แม้ว่าบางคนจะแยกบ้านไปอยู่ชุมชนอื่น แต่ความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องยังสามารถพึ่งพากันได้ ลักษณะที่สอง เป็นกลุ่มบ้านเรือนเดิมรุ่นปู่ย่าตายายไม่ได้เป็นพี่น้องกัน แต่มาอยู่ใกล้ชิดกัน

และมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้รุ่นลูกหลานมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเติบโตมาด้วยกัน จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความเหนียวแน่นมากที่สุดในชุมชน

- กรรมการและสมาชิกในชุมชนจะใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นปัจจัยแรกในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีในชุมชน และเสริมด้วยความมีน้ำใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านได้รับภัยพิบัติต่างๆ เช่น วิกฤติ หรืออุบัติเหตุต่างๆ ทุกคนจะช่วยเหลือกันคนละไม้คนละมือ หรือแม้แต่งานมงคล งานประเพณีต่างๆ แม้ว่าตนเองจะยุ่งอยู่กับการงาน อาชีพ ก็จะต้องปลีกเวลามาช่วยงานจนได้

- กรรมการและสมาชิกในชุมชนจะใช้งานบุญประเพณีประจำปี เป็นโอกาสในการพบปะพูดคุยเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับการทำมาหากิน หรือนำเรื่องที่นำเสนอใจต่างๆ มาเล่าสู่กันฟัง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของชุมชนอื่นๆ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ

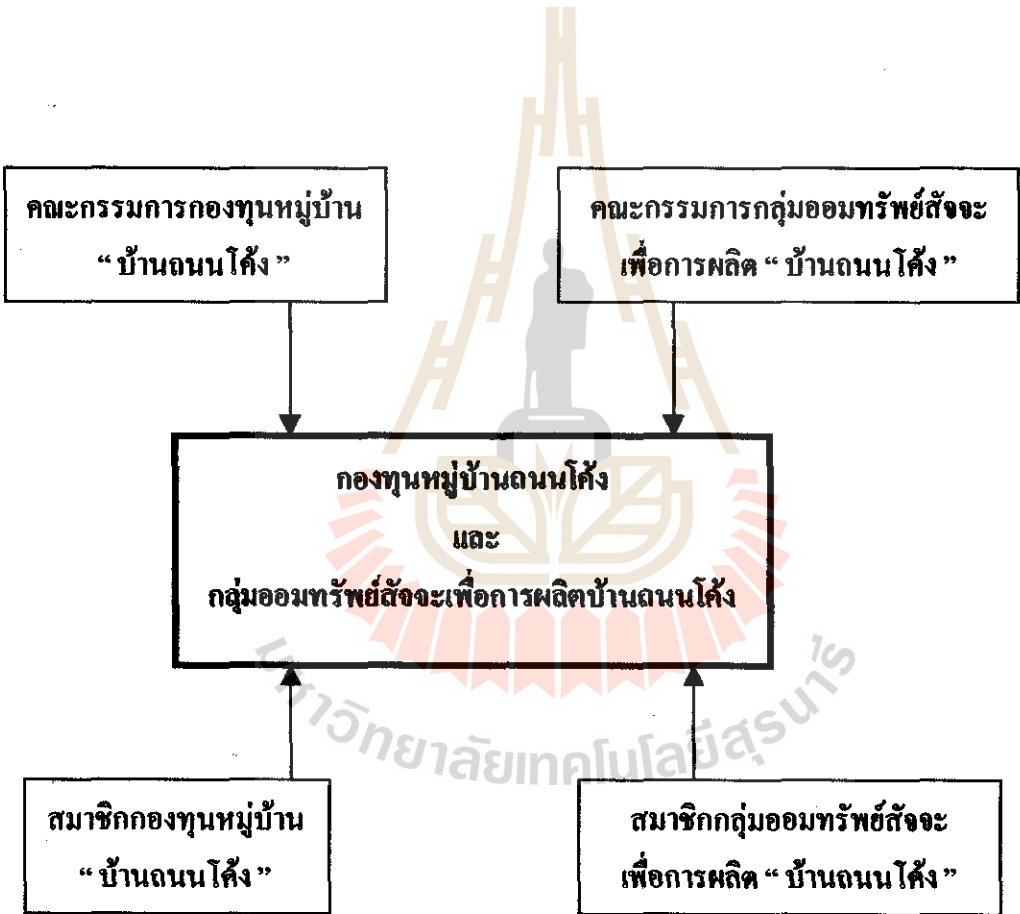
- ข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล ระบบการตัดสินใจของสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่แล้วสมาชิกในชุมชนยัง ไม่มีแหล่งข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของราคาผลผลิตทางการเกษตร

- สมาชิกในชุมชนในปัจจุบันมีค่านิยมแบบคนเมืองมากขึ้น คือ ชอบซื้อเสื้อผ้าราคาแพง ความแฟชั่น ซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ตู้เย็น พัดลม วิทยุ โทรทัศน์ มากเกินฐานะและความจำเป็น ในขณะที่ความสามารถในการผลิตคงที่หรือลดลง แต่มองหาสิ่งที่จะต้องจ่ายเพิ่มขึ้น แม้แต่อาหารการกินก็เริ่มกินแบบคนเมือง

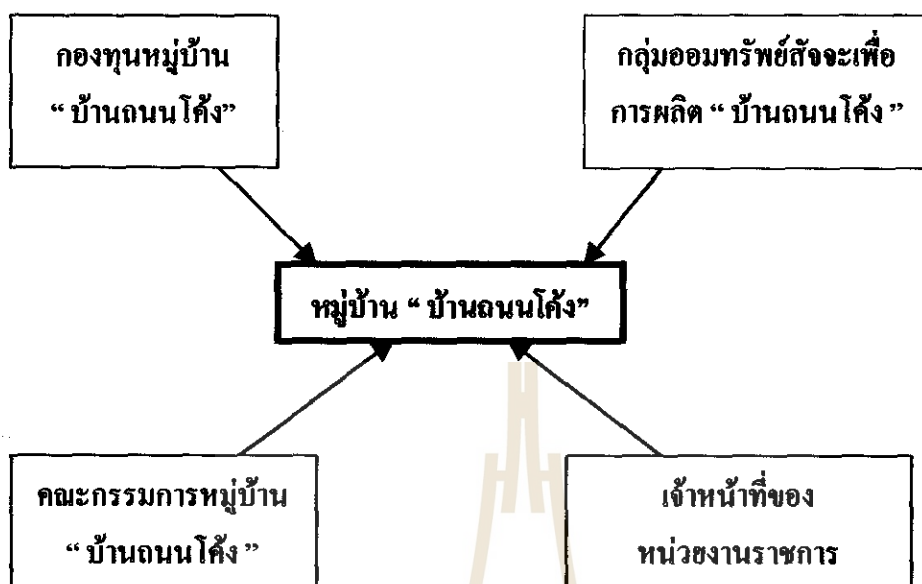
- ปัจจัยการผลิตที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาหรือแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นๆ เริ่มลดลงตามลำดับ แต่เดิมใช้ปุ๋ยคอกในการทำไร่ทำสวน ใช้แรงงานในครัวเรือน หากไม่พอก็จะลงแขกขอแรงกันทำ แต่ในปัจจุบันใช้รถไถ ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น ใช้ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช แรงงานไม่พอก็ต้องจ้าง ในขณะที่ราคาของปัจจัยการผลิตเหล่านี้และราคาผลผลิตอยู่ในมือของพ่อค้าคนกลาง

4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” จะดำเนินงานในลักษณะรูปแบบของเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง โดยลักษณะของข่ายจะเชื่อมโยงทั้งกระบวนการ เปิดโอกาสให้สมาชิกและเปลี่ยนความคิด ความรู้ ประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรค ข้อมูลข่าวสาร ประสานการเชื่อมโยงกิจกรรม ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิกร่วมกัน มีการกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่แต่ละกลุ่ม รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ 4 – 5 ด้านล่างนี้

แผนภาพที่ 4 เครือข่ายการเชื่อมโยงในแนวนอน

แผนภาพที่ 5 เครือข่ายการเชื่อมโยงในแนวคิด

ประโยชน์ในการดำเนินงานเครือข่าย

- เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- ใช้จุดแข็งของส่วนที่มีอยู่ไปเสริมในกลุ่มที่มีจุดค้อยหรือจุดอ่อน
- เกิดศูนย์รวมการเรียนรู้ การคิดค้นปัญหา และแสวงหาความต้องการ โดยการร่วมคิด ร่วมทำ
- สนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน
- ผลประโยชน์ที่เกิดจากเครือข่ายส่วนหนึ่งนำมาเป็นทุนสมทบสำหรับกิจกรรมสาธารณประโยชน์ในการจัดงานวันสำคัญต่างๆ งานประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ

4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนด คือ

- ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน
 - ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน
 - มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ เสียสละและรับผิดชอบ
 - มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม
 - มีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส
 - มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน
- ในลักษณะเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

4.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

- มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน ปรึกษาหารือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการประเมินผลที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งด้วย อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง
- มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความสามารถ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบและมีความเสียสละ
- สมาชิกในชุมชนควรมีความสมัครสมานสามัคคี เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
- สมาชิกในชุมชนมีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งต่อชุมชนด้วย
- สมาชิกในชุมชนมีความขยันและตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยความขยันหมั่นเพียรและอดทน ปราศจากยาเสพติดและสิ่งมอมเมาทุกชนิด
- สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน

● มีการกระจายและประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆเกี่ยวกับหมู่บ้านให้สมาชิกในหมู่บ้านได้ทราบอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

● สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

● สมาชิกในชุมชนควรช่วยกันรักษาความสะอาดของพื้นที่ในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง

● สมาชิกในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงชีพ

● มีการติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันโดยสม่ำเสมอ

● สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ได้รับการศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

● มีสาธารณูปโภคครบครัน ทั้งไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ และถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีต ฯลฯ

● รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนโดยเสมอภาคและยุติธรรม

● ช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และทำนุบำรุง

วัฒนธรรมอยู่เสมอ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน “บ้านถนนโค้ง” สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน กับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน

1.5) เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยสามารถพึ่งพาตนเองได้เพิ่มขึ้น อันเป็นการสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในระยะยาว

1.6) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2) เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

3) ระดมพลังสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำโครงการ เกิดแนวปฏิบัติที่เป็น
รูปธรรม มีกระบวนการ ขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ และการจัดสรรทรัพยากร สามารถดำเนินการ
ก้าวหน้าได้ โดยเกิดผลที่คาดหวัง คือ มี

- โครงการนำสู่การปฏิบัติ
- ผู้รับผิดชอบโครงการ
- ขั้นตอนและวิธีการพัฒนา
- ตัวชี้วัดการพัฒนางานและการประเมินผล

4) เพื่อให้กระบวนการจัดทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่าย
องค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน
ระดับตำบล และระดับประเทศ

5) เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่
เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองกำหนด

1.1.2. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น

ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใช้ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและ

กำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน

บร.1 – บร.12 และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3

และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก

จนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ ใบโครงร่าง ที่เป็นชุดภาคผนวก หมายเลข 1

1.1.3 ผลการดำเนินการ

นโยบายเร่งด่วนอย่างหนึ่งของรัฐบาลชุดนี้ที่สร้างความพึงพอใจให้กับชาวบ้านทั่วประเทศ คือ เรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชาวบ้านในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” เป็นอย่างมาก ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสในการนำเงินทุนที่กู้ยืมไปก่อร่างสร้างตัวหรือเพิ่มทุน โอกาสในการประกอบอาชีพ คนยากจนก็สามารถลืมตาอ้าปากได้บ้าง พร้อมกับการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิภาพทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” โดยมีการจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้าน รวมไปถึงวิธีการในการดำเนินงานจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ส่งผลให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ก่อนข้างมีประสิทธิภาพและเห็นผลได้ชัดเจนพอสมควร สมาชิกในชุมชนโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี รวมไปถึงการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม เสนอความคิดเห็น และอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความใกล้ชิดสนิทสนมและเป็นกันเองกับสมาชิกในชุมชนทุกคน ให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องที่สมาชิกไม่เข้าใจ มีการรวมกลุ่มกันจัดทำโครงการต่างๆ ที่จะเป็ผลประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชน โดยการทำหน้าที่ร่วมกันและมีการรวมพลังใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างชิ้นงานขึ้น เพื่อเป็นรายได้เสริมจากอาชีพหลักมาจุนเจือครอบครัว ตลอดจนการแนะนำสมาชิกให้รู้จักกับการดำรงวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียงในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้

ในระยะแรกของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอาจทำให้คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมีข้อสงสัยและความวิตกกังวลบ้าง ความเข้าใจผิดที่ควรได้รับการแก้ไข คือ ความเข้าใจว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นการเพิ่มภาระงานใหม่ให้มากขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว กองทุนหมู่บ้านมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชน และความเข้าใจผิดอีกประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจว่าความสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอยู่ที่การมีเอกสารมากมาย แสดงหลักฐานเพื่อรองรับการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโครงการ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านอยู่ที่ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจริง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตรงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้กู้ยืมเงิน และอัตราการเจริญเติบโต รวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่ดีขึ้น

หัวใจสำคัญของความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน คือ การมีวัฒนธรรมคุณภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โดยวัฒนธรรมคุณภาพ คือ การที่ทุกคนในชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” มีจิตสำนึกและความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะเห็นกองทุนหมู่บ้านดำเนินไปอย่างมีมาตรฐานและมีความสมบูรณ์ในทุกๆด้าน มีความรับผิดชอบร่วมกันในการคิดค้นวิธีการต่างๆ ที่จะ

ทำให้กองทุนหมู่บ้านเกิดประสิทธิภาพ เมื่อพบปัญหาอุปสรรคจะไม่ปล่อยวางปัญหา แต่ร่วมกันคิดค้น ศึกษา วิจัย และค้นคว้า กล้าลองแก้ปัญหาด้วยภูมิปัญญาของคนในชุมชนกันเอง ด้วยวิธีการใหม่ๆ เมื่อทดลองทำไปและประเมินปรับปรุงแก้ไข ไปสักระยะหนึ่ง ก็จะแก้ปัญหาได้สำเร็จ

กิจกรรมหลักของกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” มีการดำเนินกิจกรรมหลักๆ คือ การจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้กู้ยืม เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้หรือลดรายจ่ายของสมาชิก หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนในหมู่บ้าน และการนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบหรือนำทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาค เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน และนำไปใช้ในกิจการสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็นลำดับ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล ไม่ให้เกิด ความเสียหาย
2. ออกระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการ
3. รับสมาชิก จัดทำทะเบียนสมาชิกกองทุน
4. สำรวจ จัดทำข้อมูล ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่างๆ และกองทุน
5. พิจารณาการให้กู้เงิน ตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการที่
6. ทำนิติกรรมสัญญา กำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัด / เรียกประชุมสมาชิก ตามระเบียบกำหนด และตามความจำเป็น

เหมาะสม

8. จัดทำบัญชี / ส่งมอบเงิน ที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน คืนให้

9. ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ตามความเหมาะสม เมื่อมีเหตุจำเป็นที่ร้องขอมติจากที่ประชุม

10. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท หากมีสมาชิกกู้เกินกว่า 20,000 บาท ให้ที่ประชุมสมาชิกชี้ขาด แต่ต้องไม่เกินรายละ 50,000 บาท

11. คณะกรรมการแต่งตั้งผู้แทนอย่างน้อย 2 คน ทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้กู้
12. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย ตามความเห็นชอบจาก

ที่ประชุมสมาชิก และปิดประกาศอย่างเปิดเผย

13. คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

14. ผู้กู้ยืมเงิน นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา ให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญา และเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวนโดยทันที แล้วเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสภาพการเป็นสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

กองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” มีการดำเนินงานและการบริหารจัดการที่ดี โดยมีหลักในการบริหารงาน คือ

1. มีการวางแผน และใช้ทรัพยากรทุกด้านอย่างคุ้มค่า
2. มีความถูกต้อง และโปร่งใส
3. มีความเป็นกลาง และมีคุณธรรม
4. มีการประสานงานที่ดี มีความรับผิดชอบ
5. มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ
6. การมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม
7. การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน
8. มีการประเมินผลการดำเนินงาน

บทบาทของกองทุนเงินล้านในการพัฒนาชุมชน

● **สมาชิกผู้กู้** กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท มีบทบาทในการช่วยพัฒนาในส่วน of สมาชิกผู้กู้ยืมเงินในด้านต่างๆ หลายด้าน เช่น ก่อให้เกิดการขยายการลงทุนในการประกอบกิจการ, มีเงินในการใช้จ่ายหมุนเวียนในการดำเนินชีวิตเพิ่มมากขึ้น, มีเงินทุนในการก่อสร้างตัวและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นต้น

● **ชุมชนโดยรวม** บทบาทของกองทุนเงินล้านที่มีต่อการพัฒนาชุมชนโดยรวม เช่น ก่อให้เกิดอาชีพใหม่ๆ มีการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ก่อให้ท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน “ ถนนโค้ง ” ประสบความสำเร็จบรรลุได้ครบทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

- วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง เกิดจากความร่วมมือร่วมใจ สมัคสมานสามัคคีของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยมีเป้าหมายการปฏิบัติงานอยู่ที่สมาชิกในชุมชนให้ได้เลื่อนสถานภาพทางสังคมจากความยากจนขึ้นแล้วสู่ความพอมีพอกิน สู่ความอยู่ดีกินดีและมีศรีสุขอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สมาชิกในชุมชนรักและศรัทธาในกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการรักและศรัทธาในหน่วยงานและผู้นำองค์กร

- วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการทำงานตามความถนัดและความสามารถของกรรมการแต่ละท่านอย่างถูกต้อง มีความคาดหวังในการบริหารงานเพื่อที่จะมีส่วนทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ ชุมชนคุณภาพ ชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และชุมชนที่สมานฉันท์

- วัตถุประสงค์ข้อ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรภายนอก รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนจากภาครัฐ คาดหวังให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้วิทยากรสมัยใหม่ ปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ สืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภูมิคุ้มกันและรู้ทันโลก

● **วัตถุประสงค์ข้อ 4** การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกในชุมชนกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ กลุ่มชาวสวนผลไม้ กลุ่มชาวไร่พืช – ผัก และกลุ่มผู้ค้าขาย ฯลฯ และมีแนวโน้มในการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นภายในชุมชนได้ คนในชุมชนมีการพัฒนาตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน การเมืองการปกครองโปร่งใส มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน

● **วัตถุประสงค์ข้อ 5** การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกในชุมชนกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ สัมผัสความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนที่สมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน ดำรงรักษาเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและสถาบันครอบครัว มีเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง มีทัศนคติค่านิยมที่ดี ให้ความสำคัญธรรมแก่สมาชิกในชุมชน ดูแลผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน ชุมชนมีความสงบเรียบร้อย

1.2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

➤ ปัจจัยด้านบวก

● ประสพการณ์ของสมาชิกภายในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้นำมาใช้เป็นบทเรียนที่ทำให้สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก หรือหากมีปัญหายุ่งยากใดๆ เกิดขึ้น จะได้ช่วยเหลือ ช่วยกันแก้ไขได้

● สมาชิกในชุมชนต่างเข้าใจดีว่าทุกๆ คนล้วนต้องเผชิญหน้ากับปัญหาและผู้นำก็ได้จัดการกับปัญหาของตนเองได้อย่างดีเพื่อเป็นแบบอย่างและเตรียมความพร้อมสำหรับช่วยเหลือสมาชิก และสมาชิกเองก็รับรู้ว่าทุกๆ คนต่างก็ต้องมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น การเดินทางไปสู่ปลายทางที่ต้องการก็จะต้องพบกับปัญหาต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

● สมาชิกในชุมชนที่ประสบความสำเร็จจะเผชิญปัญหามากกว่าคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ทราบดีว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จได้ ล้วนเผชิญอุปสรรค ปัญหาในชีวิตมากมาย และหาหนทางแก้ไขจนหลุดวงไปและพบกับความสำเร็จในที่สุด

- สมาชิกในชุมชนส่วนมากมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าเงินไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่สำคัญกว่าก็คือ ทักษะพื้นฐานในการแก้ปัญหาที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาทางด้านการเงินมักจะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงปัญหาอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

- สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นข่อมให้ออกาสในการเติบโต ในขณะที่ปัญหาต่างๆ ก่อให้เกิดความเจ็บปวดกับชีวิตคน แต่มันก็ทำให้เรามีความแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ดังคำที่ว่า “ ในทุกๆ วิกฤติการณ์ ข่อมมีโอกาสในการเกิดใหม่อีกครั้ง ”

➤ ปัจจัยด้านลบ

- สมาชิกในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนเพื่อขยายกิจการให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

- การทำให้ประชาชนพึ่งพารัฐโดยรัฐบาลทำหน้าที่อุปถัมภ์ประชาชน ก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองไม่ได้ (การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การตรวจสอบทรัพยากรของตนเองว่ามีส่วนใดขาดแคลน ส่วนใดพอเพียงแล้ว ส่วนที่ขาดจึงระดมหรือประสานทรัพยากรจากส่วนอื่นๆ เพิ่มเติม ไม่ได้หมายถึงไม่พึ่งพาใครเลย) เงินทุนเป็นปัจจัยหรือเครื่องมือเดียวที่ไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน ชุมชนต้องใช้ความรู้และการบริหารที่โปร่งใสควบคู่ไปด้วย

- การทำงานภายใต้ระบบระเบียบและกลไกของราชการที่ซับซ้อน หน่วยงานมากกว่าปัญหาความเดือดร้อนและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม ทำให้หน่วยงานที่สนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน พากันยึดระเบียบกองทุนหมู่บ้านอย่างเหนียวแน่นมากเกินไป ขณะที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น ระเบียบการใช้เงินคืนกองทุนหมู่บ้านภายในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งระเบียบนี้ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมทางการเกษตร ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินการร้องขอความเปลี่ยนแปลงให้ขยายระยะเวลาเป็น 1 - 5 ปี เพื่อให้มีระยะเวลามากขึ้นและจะเป็นการช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนได้จริงๆ

● ในส่วนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำอย่างไรจะมี การช่วยเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งในการเป็นผู้นำให้มากขึ้น ด้วยการร่วมกันวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดต่างๆ จากนั้นก็จัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมาชิก แต่ละกลุ่ม เช่น เรื่องการวิเคราะห์กิจกรรมที่แก้ปัญหาได้จริง การทำธุรกิจชุมชนเน้นเรื่องการตลาด การเขียนโครงการและการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม การบริหารจัดการแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแบบสันติวิธี การประชุมสมาชิกอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

➤ การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้ให้ความร่วมมือกับ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ตั้งจะ เพื่อการผลิต ในการสร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพ เลี้ยงโคนม, จำหน่ายพันธุ์ไม้, สวนผลไม้และผัก - พืชไร่ เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและความเข้มแข็งแก่แรงงานในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่าย กับองค์กรภายนอกชุมชน

➤ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่ เป้าหมาย

ในด้านความเข้มแข็งของชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” นอกจาก การพิจารณาถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชน ฐานะและสภาวะทางเศรษฐกิจที่ดี รวมไปถึง การศึกษาและความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการร่วมแรงร่วมใจกันทำกิจกรรม ต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน เราก็สามารถเห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน “ บ้านถนนโค้ง ” ได้ค่อนข้างชัดเจน จากการให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านที่แม้จะมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และสลับซับซ้อนเพียงใด สมาชิกของชุมชนก็ยังคงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมมือกันในการการเพินหาคนดี คนที่มีความน่าเชื่อถือ เกิดการ รวมตัวกัน เพื่อประชุมร่วมกันอย่างน้อย 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน เนื่องจาก ชุมชนไม่เคยมีคนมาร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นจำนวนมากเช่นนี้ ภาพของคนในชุมชน ที่มาเข้าประชุมร่วมกัน โดยไม่แบ่งชนชั้น อาชีพ ทั้งข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทั่วไป รวมไปถึง ผู้ประกอบการ ต่างเข้าร่วมประชุมในการปรึกษาหารือกัน เสนอชื่อคนที่ตนเห็นว่าเหมาะสมใน การเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุน ส่วนใหญ่คนที่ถูกเสนอชื่อจะภูมิใจที่ได้รับเกียรติ ได้รับ ความไว้วางใจ แต่บางคนก็ขอลอนตัวเพราะเกรงว่าจะทำไม่ได้ดีเท่าที่ชาวบ้านไว้วางใจและอาจจะ

ไม่มีเวลาเพียงพอ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การประสานงานและเกิดมิตรไมตรีจิตเกื้อกูลต่อกัน ถึงแม้ว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านด้วยระบบวิธีคิดจากส่วนกลางทำให้ชุมชนต้องทำเอกสารจำนวนมากและสลับซับซ้อน แต่ก็ทำให้ชาวชุมชนเกิดการเรียนรู้และตระหนักในความสำคัญของการศึกษา และการหาความรู้ เพื่อให้ตนเองและชุมชนทำงานได้

➤ ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

● ความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

- ความเป็นเอกภาพ ผู้นำชุมชนมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในแง่ของการแก้ไขข้อขัดแย้งภายในชุมชนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สาธารณสมบัติของชุมชน สมาชิกภายในชุมชนส่วนใหญ่มีการรวมตัวกันแบบหลวมๆ และมีการบริหารจัดการทั้งในด้านบุคลากรและการเงินของชุมชนอย่างง่ายๆ ไม่ซับซ้อนแต่แสวงหาความร่วมมือได้ง่าย เมื่อมีการเลือกตั้งผู้นำและคณะกรรมการองค์กรใดๆ สมาชิกส่วนใหญ่จะมีความตื่นตัวในการสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ไม่ถึงกับมีข้อขัดแย้ง ลักษณะความสามัคคีที่เหนียวแน่นที่สุดในชุมชน ส่วนใหญ่จะใช้ความเป็นเครือญาติเป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมความสามัคคี ในด้านการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนมีแนวโน้มว่าจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีองค์กรและเครือข่ายต่างๆ ภายในชุมชนมากขึ้น เป็นโอกาสในการพบปะพูดคุยปรึกษาหารือกันในระหว่างสมาชิกภายในชุมชนหรือภายในกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น ไปด้วย

- ความเข้มแข็ง ด้านโครงสร้างขององค์กรบริหารชุมชนส่วนใหญ่แล้วองค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้น จะอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้าน เนื่องจากคณะกรรมการขององค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้านและกลุ่มออมทรัพย์ฯ จะเพื่อการผลิต สมาชิกภายในชุมชนมักมีมติให้เป็นคณะกรรมการชุดเดิม เพียงแต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านหน้าที่ บทบาทและความรับผิดชอบในแต่ละองค์กรของคณะกรรมการบางท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกและความเข้าใจและสะดวกในการบริหารและการติดต่อประสานงาน ซึ่งโดยส่วนมากแล้วคณะกรรมการทุกท่านจะมีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพียงแต่บทบาทหน้าที่จะเน้นหนักที่ผู้นำและผู้ช่วยขององค์กร ภายในชุมชนยังมีระบบการตรวจสอบประเมินความคุ้มค่าและความเหมาะสมของกิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจากทางราชการไม่ชัดเจน ส่วนในด้านการแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบภายในชุมชนมีในระดับปานกลาง โอกาสที่จะได้

เรียนรู้จากการทำงานร่วมกันมีมาก ในขณะที่ความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนลดลง แต่กลับมีค่านิยมในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยในการผลิตต้องพึ่งพาจากภายนอกโดยส่วนมาก ประกอบกับการขาดการรวมตัวกันในการต่อรองและลดความเสี่ยงในการขายผลผลิตของชุมชน

● ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็ง
ของชุมชน

ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนนั้น ก็คือความสามารถในการพึ่งพาตนเองในทุกๆ ด้านให้ได้มากที่สุดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าลักษณะที่เด่นชัดที่สุดที่เป็นไปได้สำหรับ “บ้านถนนโค้ง” ในปัจจุบัน คือ ความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการชุมชน เพราะว่าผู้นำของชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการนั้น มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ได้รับความเชื่อถือจากสมาชิกภายในชุมชนมากพอสมควร และเพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็ง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของชุมชนได้ โดยต้องเร่งฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นผ่านทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเอง พร้อมกับสร้างจิตสำนึกของสมาชิกในชุมชนให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันมากขึ้น มองหาช่องทางเพิ่มรายได้ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและค่านิยมการบริโภคเหมือนคนในเมือง ปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต้องแสวงหาเครือข่ายที่อาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในชุมชนเองและชุมชนใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตควบคู่ไปกับการแสวงหาพันธมิตรในด้านการซื้อ - ขาย ให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มความสามารถในการต่อรอง แต่ทั้งหมดนี้ต้องอยู่ภายใต้พื้นฐานของการผลิตเพื่อบริโภคในชุมชนอย่างเพียงพอ ก่อนที่จะขยาย ไปสู่การค้าขายกับชุมชนภายนอก

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านถนอม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารกองทุนหมู่บ้านถนอมให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างความรู้ในการบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกภายในชุมชนมากกว่ายึดกฎระเบียบบดขยี้ จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องต่อการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาแก่สมาชิก การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะกรรมการกองทุน การพัฒนาตัวชี้วัด การบริหารแบบโปร่งใส เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางในการพัฒนาทั่วโลกให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และความร่วมมือกับภาครัฐ / ประชาคมทุกระดับ ในการร่วมเป็นกลไกตรวจสอบให้กองทุนหมู่บ้านมีระเบียบข้อบังคับที่มีประสิทธิภาพเพื่อสมาชิกภายในชุมชนจริงๆ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการลดทัศนคติการเป็นเจ้าขุนมูลนายให้มีความนิยมความเป็นเลิศในการให้บริการสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ยึดผลสัมฤทธิ์ คือ ความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มุ่งสู่การรับรองมาตรฐานด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล กระตือรือร้น เร่งรัด ตั้งใจจริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 เวทีประชาคมร่วมระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน มีกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมหรือพันธสัญญาข้อตกลงร่วม ส่งเสริมการกระจายอำนาจและแบ่งมอบอำนาจให้แก่สมาชิกภายในชุมชน มีความยืดหยุ่น คล่องตัว เครือมพร้อมในการรับระบบงานงบประมาณหรือการจัดสรรเป็นวงเงินรวม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 การรายงาน การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารข้อมูลไปยังสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกภายในชุมชน เพื่อการรับรู้ผลสำเร็จหรือการแสดงเจตจำนงของกองทุนหมู่บ้าน เน้นการสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วม สร้างพลังขับเคลื่อนสู่เป้าหมายรวมพลังชุมชนให้ได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 สร้างความคล่องตัวให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการบริหารกองทุน โดยเน้นที่การบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของกองทุนมากกว่าการที่ส่วนกลางจะควบคุมในรายละเอียด หรือการใช้กฎเกณฑ์เดียวกันสำหรับทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งในการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านในด้านต่างๆ มีวิธีการ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน หากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน ถึงแม้จะมีนโยบายที่ดี เรื่องทั้งหมดก็อาจจะไปสู่ความล้มเหลวได้ ดังนั้นในการบริหารจัดการและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน “ บ้านถนนโค้ง ” ต้องได้รับความร่วมมือและความรับผิดชอบจากทุกๆ ฝ่าย มีการใช้ “ กระบวนการในการสร้างความรู้และร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ” การสร้างความรู้ คือ การวิจัย การปฏิบัติ คือ การพัฒนา นั่นคือ ใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการดึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับชุมชนมาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คณะกรรมการมีระบบการบริหารจัดการแบบเปิดเผยโปร่งใส พร้อมให้การตรวจสอบได้ตลอดเวลา แสวงหาแหล่งทุนภายนอกเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีระบบการจัดทำบัญชี และงบดุลประจำปี และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สนับสนุนให้ระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือจะต้องนำงบประมาณมาใช้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 สร้างกลไกความรับผิดชอบต่อที่สามารถรู้ได้ว่าใครทำหน้าที่อะไรให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน เพื่อทราบถึงผลว่าผลงานที่เกิดขึ้น เกิดจากใคร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 การปรับปรุงตรวจสอบ ที่เอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการมากกว่าความถูกต้องของเอกสาร

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 แนวคิด 4ข. คือ “ จีว แจ้ว กระจาย กระจ่าง ”

- “ จีว ” ลดโครงสร้างขนาดใหญ่ให้เล็กลง เพื่อความสะดวกต่อการประสานงาน การสั่งการจะได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์
- “ แจ้ว ” ขนาดเล็กแล้ว ก็ยังทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างกระบวนการที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ได้ผลดี
- “ กระจาย ” เป็นการกระจายอำนาจให้ส่วนย่อยๆ ดูแลกันเอง เพราะทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงมากกว่าส่วนกลางหรือส่วนบน
- “ กระจ่าง ” มีระบบงานที่ตรวจสอบได้ง่าย ประชาชนสามารถมองเห็นความโปร่งใสในการทำงาน

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านถนนโค้งควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผล ว่าการบริหารจัดการมีลักษณะธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด กิจกรรมเสริมสร้างรายได้และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกภายในชุมชนหรือไม่ และให้พหุภาคีในหมู่บ้านร่วมกับนักวิชาการช่วยกันประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาให้เข้าใกล้กับอุดมการณ์ของกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องให้เกิดวิดิประชาคมหมู่บ้านช่วยกันเป็นกลไกการตรวจสอบการทำงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่การตรวจสอบเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน เอารัดเอาเปรียบ การละเลยไม่ใช้เงินคืนและการทำกิจกรรมไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เพื่อให้ประชาคมได้ช่วยกันเสนอแนะและแก้ไขได้ทัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีระบบสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านแต่ละราย ไม่ใช่เพียงปล่อยกู้เงินแล้วคอยถามเก็บเงินคืนและคอกเบี้ยคืนเท่านั้น ไม่มีกิจกรรมใดเลยที่ทำแล้วไม่มีปัญหาในระยะสั้นๆ ค่อเมื่อชำนาญแล้วจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นฝ่ายสนับสนุนควรคิดขั้นตอน ระบบในการติดตามปัญหา ให้คำปรึกษาและจัดระบบการแก้ไขให้กับสมาชิกผู้กู้แต่ละราย เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเพราะเป็นการป้องกันและช่วยเหลือระหว่างดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่รอให้ล้มเหลวก่อนค่อยล้อมคอก ถ้าทำได้เร็ว ทันเหตุการณ์ โอกาสที่สมาชิกผู้กู้จะแก้ปัญหาได้และประสบผลสำเร็จย่อมมีสูง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 แนวคิดที่ว่า “ รวมกลุ่มกันดีแล้วคนจะช่วย ” ก็คือ ให้มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีริเริ่มในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่จำกัดอยู่ที่เพียงภายในกลุ่มเท่านั้น แต่หมายถึงทุกคนในชุมชน ซึ่งเมื่อมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กิจกรรมงานทุกอย่างก็จะสำเร็จเรียบร้อยไปได้ด้วยดีอุปสรรคต่างๆ ก็จะกลายเป็นโอกาสขึ้นมาอีกด้วย ซึ่งหากคนทุกคนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้ว จะส่งผลต่อการพัฒนาหมู่บ้านไปด้วยอีกทางหนึ่ง โดยอาจเป็นไปได้ในรูปแบบของเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงทั้งในแนวราบและแนวตั้ง โดยลักษณะของเครือข่ายจะเชื่อมโยงทั้งชุมชน เปิดโอกาสให้สมาชิกแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรค ข้อมูลข่าวสาร ประสานการเชื่อมโยงกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมทำ กิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิกร่วมกัน โดยอาจสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สมาชิกและชุมชนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ โดยมีภารกิจ คือ

- ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย พร้อมทั้งขยายผลการดำเนินงานเรื่องเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ
- ประสานงานด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น สภากาชาด องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และภาคเอกชน เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนภายในชุมชน
- กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิก ในการทำงาน เพื่อให้เกิดพลังและแรงบันดาลใจ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำต้องได้ผู้นำที่ทุกคนในหมู่บ้านยอมรับนับถือ ทั้งเรื่องคุณสมบัติ, ความสามารถ และมีความเข้าใจในปรัชญาของกองทุนหมู่บ้าน เวทีประชุมประชาคมของหมู่บ้านจะทำให้เกิดการถกเถียงกันตรงต่อผู้นำตามธรรมชาติ และต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองภายหลังรับเลือกเข้ามาแล้ว ส่วนสมาชิกผู้จ่ายเงินก็ต้องรู้จักการคำนวณต้นทุนการผลิตสินค้าว่าจะต้องใช้เงินลงทุนเท่าไรต่อสินค้า 1 หน่วย เช่น การเลี้ยงไก่จะต้องรู้ว่าแม่พันธุ์ไก่ 1 ตัวมีราคาเท่าไร อาหารไก่ 1 กิโลกรัมมีราคาเท่าไร และส่วนประกอบอื่นๆ ด้วยว่ามีราคาเท่าไร เพื่อจะได้ทราบถึงต้นทุนการผลิต อีกทั้งยังต้องรู้ว่าขายในราคาเท่าไรจึงจะได้กำไรจำนวนเท่าไรจึงจะคุ้มทุน ไม่ขาดทุน จะต้องเอาสินค้าไปวางขายที่ไหน และจะขายได้มากน้อยเท่าใด ถ้าจะผลิตออกมาเยอะจะเหลือหรือเปล่า ตลาดอยู่ที่ไหน ถ้าขายไม่ได้จะอย่างไร โดยสิ่งสำคัญนั้นอยู่ที่ระเบียบและแผนงาน ระเบียบถือเป็นกติกาที่คนในหมู่บ้านช่วยกันกำหนดให้มีความสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และได้รับประโยชน์อย่างถ้วนหน้า เมื่อนำมาต่อเชื่อมกับข้อมูลว่าเราเป็นอย่างไร เก่งอะไร ไม่เก่งอะไร มีปัญหาที่ตรงไหน ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้เรารู้จักตนเอง และสามารถนำมากำหนดได้ว่าเราควรทำอาชีพอะไร

อนาคตข้างหน้าจะเดินไปในทิศทางไหน และสิ่งสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทุกคนต้องเคารพในกฎระเบียบ พร้อมเพรียงและร่วมใจกันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมา ปัญหาความยากจนจะไม่ใช่ค่าแก้ตัวที่จะไม่มีการพัฒนาชีวิตของคนให้ดีขึ้นอีกต่อไป เมื่อรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงปัญหาจึงได้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านแห่งละ 1 ตำบลบาทขึ้นมา เพื่อช่วยให้ประชากรในหมู่บ้านมีทางเลือกที่จะทำอะไรสักอย่างให้ชีวิตดีกว่า การหาเช้ากินค่ำไปวันๆอย่างที่ผ่านมา ถ้าหากประชาชนเล็งเห็นคุณค่าของหลักข้อนี้และร่วมกันคำนึงตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี คาดได้ว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นมิติใหม่แห่งการเปิดโลกการพัฒนาจากฐานรากของประเทศไทยเรานเลยทีเดียว

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ในกองทุนหมู่บ้าน จุดประสงค์คือสร้างรายได้ ให้ประชาชนเพิ่มมากขึ้นและทั่วถึง แต่การประกอบการภาครัฐควรจะให้ความรู้ เพราะกองทุนหมู่บ้านที่จัดขึ้นก็ถึงผลกระทบต่อระบบบริหารราชการคือ ต้องจัดสรรงบประมาณและประสานงานดูแล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ควรชี้แนะแนวทางในการประกอบการ การหาตลาดที่สามารถทำให้เข้าสู่ตลาดโลกได้ ซึ่งทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 6 โครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น เป็นโครงการที่ดำเนินงานทั่วประเทศจึงเป็นโครงการใหญ่ อีกทั้งจะต้องเชื่อมโยงกับ 3 โครงการใหญ่ของรัฐบาลอีก ก็คือโครงการพักหนี้ของเกษตรกรเพื่อตัดวงจรหนี้สินเกษตรกรเสียก่อน แล้วตามด้วยโครงการฟื้นฟูความสามารถทางการผลิต เพื่อให้ชุมชนสามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตนเองต่อไป แล้วจึงจะมาถึงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นแหล่งเงินทุนในการฝึกการออมและการลงทุน การสร้างอาชีพของประชาชน ก่อนที่จะไปถึงอีกโครงการหนึ่งคือ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เหตุนี้กลไกการทำงานของระดับชุมชน หากจะนำไปสู่ความสำเร็จต้องเป็นชุมชนที่เปิดรับความหลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการทำงานสูง ดังนั้นหากจะเอากรอบของระบบราชการซึ่งเป็นลักษณะการรวมศูนย์อำนาจมาใช้ในการกำกับดูแลอาจจะประสบความสำเร็จได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีองค์กรใน 3 ระดับคือ

- **ระดับชาวบ้าน** เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งจะมาจากหลายฝ่าย หลายเพศ หลายวัย แต่ไม่ใช่คณะกรรมการหมู่บ้านที่กรมการปกครองตั้งอยู่ก่อนแล้ว เพราะคณะกรรมการชุดนี้ในบางพื้นที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม หลายพื้นที่เลือกตั้งเข้ามาในลักษณะบดบังโหวดเข้ามา

- ระดับอำเภอ-จังหวัด เป็นกรรมการที่เล็งคอยให้คำแนะนำและติดตามประเมินผล สำหรับกลไกระดับนี้จะประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มองค์กร เอกชน เช่น เอ็นจีโอและผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ เพื่อเข้ามาช่วยเป็นที่เสียงให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการเตรียมความพร้อม การพัฒนา การจัดทำแผนโครงการ ติดตามประเมินผลทั้งก่อนและหลังการใช้งบประมาณ

- กรรมการระดับชาติที่กำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารกองทุน ควรจะเป็นองค์กรอิสระไม่ใช่ระบบราชการแต่ทำงานเคียงข้างกับหน่วยงานราชการ ที่สำคัญต้องเป็นอิสระจากพรรคการเมือง เพราะอาจจะทำให้ได้รับผลกระทบได้หากการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง

เนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นโครงการใหญ่ต้องใช้งบประมาณถึงกว่า 70,000 ล้านบาท เพื่อครอบคลุมหมู่บ้านทั่วประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกลไกในการกำกับตรวจสอบและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพราะหาไม่แล้วจะเกิดความเสียหายใหญ่หลวงได้ หรืออาจจะกลายเป็นเอ็นพีแอล ระดับหมู่บ้านขึ้นมาได้เช่นกัน

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 มีการขอความร่วมมือจากส่วนกลางเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมในการกำหนดแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในด้านการบริหารจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านให้ชัดเจน เช่น ขอบประมาณสนับสนุนในการจัดทำคู่มือการพัฒนาขีดความสามารถในด้านการบริหารจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการกำหนดประเด็นในคู่มือประกอบด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ การฝึกอบรม การติดตามประเมินผล ให้เหมาะสมกับลักษณะของชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
พัฒนากรประจำตำบล ในการจัดให้มีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและเพิ่มเติมทักษะความชำนาญของ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เช่น การจัดเวทีการเรียนรู้ของ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเกี่ยวกับระบบการจัดทำและจัดเก็บ
เอกสารต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้มีประสบการณ์
ตรงและมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในลักษณะของการสอนแนะ (On The Job
Training) โดยผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ โดยเฉพาะ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ผู้วิจัยควรจัดตารางเวลาในการลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอและ
เข้าร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างความสัมพันธ์
ที่ดีและชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านอย่างถูกต้อง ชัดเจน รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ
และมีความซื่อสัตย์ เป็นกลางในการปฏิบัติงานในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก
สำหรับงานวิจัย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ, ศูนย์ประสานงาน. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. นครราชสีมา : ที่ว่าการอำเภอปากช่อง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง. 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านถนนโค้ง. นครราชสีมา.
- กรุงเทพฯ, ธนาคาร. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ. 2544. ภาวะเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- องค์กรชุมชนอำเภอปากช่อง, เครือข่าย. 2545. โครงการฝึกกำลังประชารัฐขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านให้ยั่งยืนได้อย่างไร. นครราชสีมา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากช่อง.
- "ภารกิจสำคัญกับงานพัฒนาเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง", 2545. รัชฎ์เกาะคา. มกราคม 2545, หน้า 9.
- "วิสัยทัศน์การปฏิบัติงานแผนการพัฒนาจังหวัดในภาพรวม", 2545. รัชฎ์เกาะคา. มกราคม 2545, หน้า 6-7.
- ทศโนโธสิริสุนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.
- ทศโนโธสิริสุนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุติวารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ.

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ.

สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. **ชุดวิชาสารนิพนธ์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2541. **กระบวนการค้นคว้าค้นพบของไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท รุ่งศิลป์ จำกัด.

รักพงษ์ บุญฤทธิ์มนตรี. 2544. **การพัฒนา SMEs ให้เกิดความยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฉัตรชัย ตะวันทรงศ์. 2545. “เพิ่มประสิทธิภาพประเทศ ภารกิจด่วนที่ต้องช่วยกัน”. **ฐานเศรษฐกิจ**. 4-6 กรกฎาคม 2545, หน้า 8.

ประเวศ วะสี. 2545. “ยุทธศาสตร์แก้ความยากจนอย่างบูรณาการ”. **มติชน**. 14 กุมภาพันธ์ 2545, หน้า 7.

สมพันธ์ เศรษฐธิกร. 2545. “การบริหารกองทุนด้านพาให้มีประสิทธิภาพ”. **มติชน**. 15 มกราคม 2545, หน้า 6.